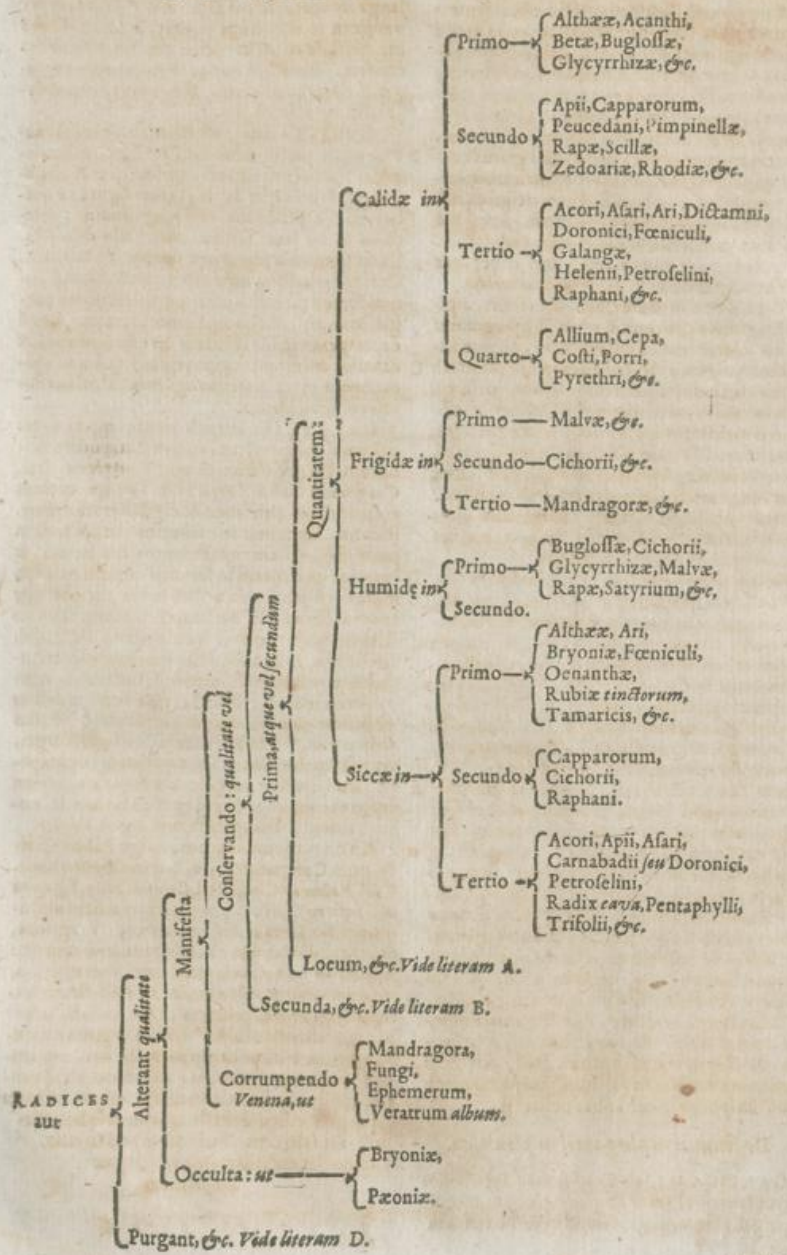
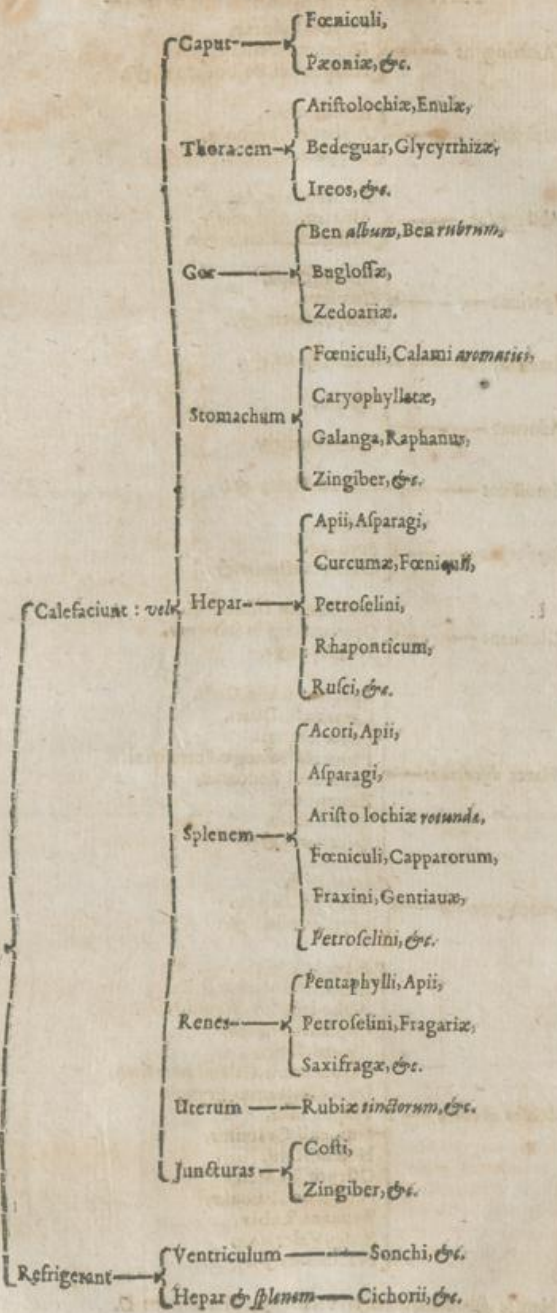

DE RADICIBUS, Sectio XII.

A.
Secundum
Locum :

Adstringunt	{ Cyperi, Bistortæ, Gentianæ, Pentaphylli, Rhapontici, Bolbocastani, &c.
Discutiunt	{ Aristolochiæ, Asphodeli, Bryoniæ, Capparorum, &c.
Abstergunt	{ Aristolochiæ, Ari, Asparagi, Asphodeli, Bulbi, Chelidoniæ, &c.
Aperiunt	{ Allium, Ceba, Curcuma, Rhaponticum, &c.
Extenuant	Iridis <i>Illyrica</i> , &c.
Adurunt	{ Allium, Pyrethrum, &c.
Emolliunt	Althææ, Malvæ, &c.
Suppurant	{ Althææ, Bryoniæ, Liliorum alborum, &c.
Glutinant	{ Aristolochiæ, Dracunculi, Gentianæ, Sigilli <i>Salomonis</i> , Symphyti, &c.
Flatus discutiunt	{ Apii, Acori, Allii, Costi, Carnabadii, Dauci, Enulæ, Eryngii, Fœniculi, Galangæ, Petroselini, Peucedani, Zedoariæ, Zurumbeth, Spica Celtica, Spica nardi, &c.
Semen generant	{ Acori, Bulbi, Eryngii, Galangæ, Satyræ, Secaculi, &c.
Menses movent	{ Afari, Ari, Acori, Aristolochiæ, Asphodeli, Allii, Bryoniæ, Centaurii <i>majoris</i> , Cyperi, Costi, Capparorum, Calami <i>aromatici</i> , Dauci, Dictamni, Eryngii, Filipendulæ, Fœniculi, Graminis, Helonii, Lillii, Ostraci <i>seu Mei</i> , Petroselini, Pæoniæ, Raphani, Rubiæ, Rufci, Valerianæ, Fraxinellæ, &c.
Menses sistunt, sudorem provocant, &c. Vide litteram C.	

B.
Radices alteran-
tus qualitate se-
cundo, aut

- C.
  - Menfes *fixant* — { Symphyti,
Tormentillæ, &c.
  - Sudorem *provocant* — { Cinæ,
Sarfæ pariliæ, &c.
  - Venenis *resistunt* — { Angelicæ,
Apii,
Allii,
Aristolochiæ *longa*,
Bryoniæ,
Cyperii,
Carnabadii *seu* Doronici,
Costi,
Forniculi,
Gentianæ,
Carlinae, &c.
  - Ambustis *medentur* — { Asphodeli, Bulbi,
Hyacinthi,
Liliorum *alborum*, &c.
  - Dolorem *mitigant* — { Acori, Dauri,
Eryngii,
Ireos,
Mandragoræ,
Ononis, &c.
  - Strumas *discutiunt* — { Capparorum,
Ireos,
Plantaginis, &c.

- D.
  - Purgant — { Bilem — { Rhabarbarum,
Flavam — { Rhaponticum,
                  { Filicis, &c.
                  { Atram — { Helleborus *niger*,
                  { Polypodium, &c.
                  { Agaricum, Cucumeris *hybræstris*,
                  { Esulæ — { Majoris,
                  { Minoris,
                  { Pitui tam — { Ebuli, Hermodactylus,
                  { Sambuci,
                  { Turpetum,
                  { Rad. . . . .

De radicibus calidis in primo.

A LTHÆA radix, Germ. Eobi/dwurz/ vulgaris est notitia. Nascitur partim in hortis. Colligitur autumnō: siccatur in umbra, servaturq; in arca lignea per annū. * Magis quam herba ipsius folia discutit, extenuat, mitigat: difficiles affectus concoquit. Decoctum ad tormina intestinorum, ventris profluvium, & sanguinis ejectionem convenit. *Galenus.*

A CANTHI, seu BRANCÆ URSINÆ radice planta, Ger. Wärentow/ folia habet multo laetucaceis lattora & longiora, eruæ divisura, nigricantia, pingua, levia: caulē binūm cubitorū, digitali crassitudine, levem, prope verticem ex intervallis circumdatum foliis, seu nucamenta quædam oblonga referentibus, spinosis, & quibus flos prodit albus: semina oblongum, luteum: caput thyrū specie, radicibus nititur longis, mucosis, rubris, & glutinosi. Nascitur in hortis, petrosi, & riguis. Colligitur Augusto, vel Septembri: mundatur, siccatur ad Solem, conservaturq; per annum unum vel duos. * Radix ustis igni, & luxatis artibus illita subvenit: pota urinam cit, sed alvum cohibet: ruptis, convulsis, tabem sentientibus mirè prodest. *Dioscorides.*

B ETÆ radix, Ger. Mangoldwurz/ nota est: * cuius decoctum, & foliorum suffures, lentesq; detergit: pernioles motu mitigat. Radix abs-tergit, digerit. *Dioscorides.*

B UGLOSÆ radix nascitur in campestribus: colligitur Autumnō. * Vino imposita, animi voluptates auget. *Dioscorides.*

G LYCYRRHIZA, seu radix dulcis, Germ. Süßholz, Ital. Regoliza, Gall. Rigolisse, Hispan. Regaliza, fruticosa est, ramis binūm cubitorum altitudine assurgentibus: foliis lentisci, dentis, pinguis, tactuque gummosis: flore hyacinthi: fructu pilulari, platanū magnitudinis asperiore, qui siliquas lentium modo habet rufas & parvas: radicibus longis, ut gentianæ, coloris buxi, sub-acerbis & dulcibus: quæ densatur in succum, lyncii exemplo. Nascitur plurima in Cappadocia, Ponto & Apuleja. Vistur etiamnum in viridariis pluribus locis, in Italia, Gallia & Germania. Colligitur mense Augusto, vel Autumnō: siccatur ad Solem, servaturq; per annos duos. * Arterizæ scabritiam lenit: altuanti stomacho, thoraci, ac jeci notri convenit: vesicæ scabiem & renum dolores sanat: sitim extinguit. *Dioscorides.*

G lycyrrhizæ succum, si quis dubitaret, an esset adulteratus, qui aliò affertur, ipsemet parare possit, acceptis radicibus quæ crescunt in Apulizæ aridis locis in magna copia. Extrahitur autem hac ratione: primum radices tunduntur, deinde aliquot dierum spacio aqua macerantur, & coquantur, post coctionem eximuntur, & liquor ille rursus tandiu coquitur, donec instar mellis crassescat.

De radicibus calidis in secundo.

A PII sativi, seu vulgaris petroselinæ radix, Germ. Peterlinwurz/ nulli nō cognita: colligitur

A mense Augusto, vel Autumnō: mundatur, siccatur in umbra, & conservatur per annum. Recens sua vis est, & stomacho grata: * urinas menstruales movere: status discutit, &c. *Galenus.*

C APPARUM radix nascitur in Alexandria, Agypto & Apulia. Præstantissime Alexandriæ. Colligitur mense Septembri, siccatur in umbra, & servatur in arca lignea per annum. * Abstergit, expurgat, incidit, discutitque tum amaritudine, tum acrimonia: acerbitate verò contrahit, stringit, & densat, quapropter lienes induratos, & pota, & extrinsecus juvat: mentis provocat, spiritum per os educit: maligna ulcera sanat: dentium dolores mitigat: tumores digerit: & vitiligines discutit: aurumque vermes enecat. *Galenus.*

P RUCEDANUM, (Germ. Hartstrang / Caros fenchei, Gall. Peucedane, ou queso de porteau) caulem emittit tenuem, gracilentum, forniculo similem: comam habet statim ab terra copiosam, spissamq;: flore luteo: radice nigra, crassa, gravi odore, succosa. Eligitur recens, quæ cariem non senserit, firma, odoris plena, gignitur in montibus opacis. Colligitur radix mense Septembri, siccatur in umbra, & servatur per annos duos, vel tres. * Digerit, extenuat, absumitq; lienem, præsertim induratum, ex aceto, aut oxymelite pota: perforatorum dentium dolores sanat, cavitati imposita: foris squamas celerrimè ab ossibus detrahit: & arida illita ulceribus contumacibus medetur. *Dioscorides & Galenus.*

P I M P I N E L L A, (Germ. Divernellin, Gall. Pimpernelle, ou Pimpernelle,) duo habentur genera. Major radice nititur longa: foliis circumquaque solo procumbentibus, dissectis, per ambitumq; serratis: caule quadrangulari: floribus in umbellam coherentibus, tenuibus, albicantibusq;. Minor caule exit rubenti: foliis minoribus minus dissectis, minutiusq; serratis. Utraque rapen hircum redoleret. Nascitur in campestribus & sylvis. Colligitur mense Augusto: siccatur, & conservatur per annum. * Radix, in qua vis tota est, excalcificat, siccaturque ordine secundo completo, aut sanè tertio incipiente. Præstat hæc ad renum & vesicæ morbos, quorum calculus est causa. Ob id enim renes à calculis expedit, & urinam remoratum pellit. *Matthiolus.*

R A P U M (Germ. Ein Rüb. Gall. Rabe, rano. Ital. Rapa, Rapo. Hisp. El nabo redondo,) vulgò notissimum est. * Decocta radix alit, inflammationem parit, humentem ac fluxam carnem creat, Venerem stimulat. Decocto podagræ: perniolesque fovetur: contritoque rapo, atque imposito juvantur. Si excavata radice rosaceum ceratum adigatur, & ferventi cinere eliquescat, exulceratis pernioibus proficiet. *Dioscor.*

S C I L L A (Germ. Meerzwibel, Gall. Stipoule, ou Charpentaire, Ital. Squilla. Hisp. La Cebolla alba-rana,) vulgaris est notitia: sit bonæ habitudinis, (non tamen adeo magna & enormis) bene habita & nutrita, alba, recens ex terra sumpta, cum folia ejus & caulis exarctè aruerint, seu quando

tritum metus, quia tunc potissimum viget. Alba est masculus, eaque utilior quam femina, nigra. Scilla alba segmenta, seu talcoze cultello ligato separata, lino trajecte, modicis interval-
 lis, ne se mutuo contingant, in umbra siccantur diebus sexaginta, ut ex his fiat acetum scilliticum.
 * Scilla vim acrem atque ferventem habet: calida in secundo, incidit: urinam movet: stomachicis, hydropticis, suspiriosis, torminibus, & regio morbo subvenit. *Dioscor. & Medici Colonienfes.*

ZEDOARIA, Ger. Zitwen: faciem zingiberis representat: odorator tamen, amarum, neque adeo ut zingiber acris. Convehitur e Sinarum regione, ultra extremas Indiarum oras. * Excalfacit & siccatur ordine secundo. Flatus discutit, & pinguedinem auget propria quadam facultate, non quidem elementari. post sumpta, grave virus animae, quod allium, cepa, vel vinum excitavit, abigit: venenosorum animalium moribus opitulatur: alvi fluxiones sistit, uteri abscessus resolvit, vomitiones reprimat, & colicis cruciatibus tollit, itemque ventriculi. Alvi tinea quascunque enecat, & in antidotis additur. *Marshallus ex Serapione.*

RHODIA radice cauliculi sunt dodrantales, aut altiores paulo, rotundi, nonnulli concavi, foliis circumvestiti plurimis, oblongis, latis, acuminatis, virentibus, carnosiss. glabris per ambitum serratis. Crassulae herbae aliquatenus similibus, attamen minoribus, in cacuminibus umbellae parvae apparent, in quibus flosculi exigui lateo pallentes, tandemque rubescentes: radix crassa, inaequalis & tuberosa, quae recens candida & succola trita rosarum odorem latis refert. In Apennino & Gargano Italiae montibus, nec non in Germaniae alpidibus sponte gignitur: & ut Dioscorides, in Macedonia quoque, in Belgiae hortis colitur, ubi aestate viret, & aliquando floret: hinc lateo, sicut radice vivaci, frigorisque patiente. Graeci *Podias siliceo* nuncupant. Germ. *Wieswurms*. Hisp. *Kayz Rodia*. haudquaquam à Rhodo insula, sed à iosis nomen accepit, quarum odorem attrita spirat. Ceterum nihil haec herba est, auctore Dioscoride, capitis doloribus, si madefacta fronti, & temporibus cum modico rosaceo imponatur. Galeno tenuium eam partium digerentisque facultatis, & in calefaciendo secundi ordinis censendam esse, aut tertii incipientis: at nobis refrigerans & rosis uti odore, ita & temperatura sibilis videtur, & adversus capitis ex calida causa dolores efficacem esse posse. *Dodonaeus.*

De radicibus excalfacientibus
 in tertio.

ACORUS folia fert iridis, radices non dissimiles, summo cespite sparsas, complicatas, geniculatas interceptas, in obliquum actas, albicantes, gustu acras, & ut Galenus ait, modice amaras & odoratas. Optima est densa, candida, carie non excessiva plena, odorata: cuiusmodi est Chalcidica & Galatica. Ceterum omnes has ferè notas

A habet ea radix, quae hodie vocatur Calamus aromaticus. Hanc ob causam haec semper pro a-coro sumenda est, vel asari radix. * Acori radice vis excalfactoria. Decoctum potu urinam cit. prodest lateris doloribus, & jecinoris atque thoracis: item torminibus, vultus, ruptis, hienem absumit: urinam stillicidio, & serpentum ictibus auxiliatur: insidentibus ad muliebres affectus, iridis modo, utiliter imponitur. oculorum caliginem succo discutit. Antidotis radix magno usu commiscetur. *Dioscorides & Medici Florent.*

ASARUM, Germ. Hasenwur. Ital. *Asaro*. Gall. *Cabaret*. Hisp. *Asarabaccara*, dicitur: hederæ foliis, minoribus multo, rotundioribusque: floribus cythino hyoscyami similibus, purpureis, inter folia proximè radicem emicantibus, odoratis: in quibus semen acinosum. C. uliculos habet angulosos, alperos & molles: radices numerosas, geniculatas, tenues, obliquas, graminibus dissimiles, longe tamen graciliores, odoratas, excalfacientes, & quae linguam vehementer mordent. Umbrosis montibus provenit. Augusto mense colligitur, vel Autumno: siccatur in umbra, & servatur per annum in arcis ligneis. * Ad solutionem ventris, dosis infusionis est ab aureis duobus, ad quatuor: pulveris vero à drachma una usque ad aureos duos. Excalfactoriam vim habet: urinam cit: hydropticis & vetusto coxendicum dolori prodest. Radices senis drachmis ex aqua multa pota, menses trahunt: & veratri albi modo purgant. In unguenta additur. *Dioscorides & Mejus.*

ARON apud Syros Lupa vocatur: nonnulli Serpentariam minorem vocant: Germ. *Wissen-punt* & *Zruisch* In. ber. Ital. *Gigeno*. Hispan. *Yaro*. Belg. *Cattivoet*. Gall. *Pied de Venu*. folia emittit dracunculi, sed longiora, & paniciosis distincta maculis: caulem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, à quo croceum semen exit: radice dracunculi alba. Nascitur in campetribus, sylvis, iuxta urbium fossas, sub sepibus, locis ubique umbrosis. Erumpunt mox post hincem folia: pistilli vero è vaginula Junio exit, foliis marcescentibus: quibus corruptis, ut Julio & Augusto maturatur. Colligitur mense Augusto: siccatur, & servatur per annum. Terrena essentia constat, sed calida: * proinde extergendi vim possidet, verum non valentem, sicut dracontium. Radices comese crassitiem humorum mediocriter incidit, adeo ut excretionibus ex pectore idoneae sint. Ex fimo bubulo podagris illinitur. *Dioscorides, Galenus & Dodonaeus.*

DIETAMNUM, herba est in sola Creta nascentis, pulegio similis, sed majoribus foliis, cana lanugine pubescentibus. Florem nullum aut semen profert, inquit Diosc. Theophrastus vero, ceterisque auctores & caulem illi tribuunt, & florem & semen: ut manifestè videre licet in dictamno, quod hodie ex Creta adfertur: cui quidem conveniunt reliquae Dioscoridis notae, sed florem & semen profert. Alia est planta dictamnum album vulgò vocata, alias fraxinella, plane

à Dictamno Cretenſi diverſa: quæ quamvis valde efficaciſſima ſit, dictamno Cretenſi ſubſtitui tamẽ non poteſt: hoc enim veteres intelligunt, cum abſolute dictamnium ſcribunt. * Calfacit: par- tus accelerat. Omnia præſtat, quæ lativum pule- gium, quod ejus loco ſubſtituendum eſt. *Medici Florentini ex Dioſcorido & Matthiolo.*

DORONICUS radices Ornithogali repræ- ſentat. Affertur ex Alexandria Agypti. * Ad cor- dis affectus commendatur: contra venena & de- leteria medicamenta. Dilutum, colatum, pecto- ris & laterum humores expurgat, tuſſi confert. Doronicus Actuarius Carnabadium dicitur. Ejus loco Galanga, vel caryophylli ſubſtituendi ſunt. *Matthiolo.*

Fœniculi radix vulgaris notiæ eſt. Na- ſcitur paſſim in hortis. Colligitur Auguſto men- ſe vel Autumno. Lavantur, ſinduntur, & à me- dulla intrinſeca mundantur, deinde in umbra ſiccantur. Conſervanturque per annum in arcis ligneis. * Menſtrua & urinas provocat: arqua- tiſ auxiliatur.

GALANGA eſt radix nodulis ſcatens, intus & foris rubra, per internodia contorta, odorata, & acerrimi ſaporis, odore & figura quadam cy- peri: unde quibusdam Cyperus Babylonicus putatur. Eligenda gravis, rubra, ſapore acerrimo linguam vellicans. Adulteratur Cyperi vulgaris radicibus repurgatis, & in aceto cum pipere maceratis: ſed abraſo cortice fucus deprehen- ditur: nam pars interior neque galanga acrimo- niam, neque ſaporem habet. Calefacit & ſic- cat ordine tercio. * Proinde ventriculum robo- rat, & ejus dolores tollit: ſi tamen à frigore vel flatu proveniant. Naribus admota frigefacto cerebro utilis eſt: ore retenta anhelitũ comen- dat. Facit & ad cordis palpitationem, ſi è planta- ginis ſucco bibatur: coliacos ſanat, & coli dolo- res mulcet, qui à flatu oriuntur. Prodeſt flatuo- ſis uteri affectibus: Venerem roborat: renes re- frigeratos calefacit: & frigidis morbis omnibus præſtat. *Medici Florentini ex Matthiolo.*

HELENIUM, officinis Enula, Germ. *Wtant- wort*; folia habet verbaſci anguſtioris folii aſpe- riore, oblonga: caulẽm quibusdam in locis non emittit: radicem ſubalbida, interdum ſubruſam, odoratam, ſubacrem, vegetam, magnam: ex qua agnate propagines liliorum aut ari modo ſerũ- tur. Montanis, umbroſis, & non omnino ſiccis locis provenit. Frequens non modò apud Bel- gas, verũm & alibi, ut in Italia, Gallia, Germa- nia, &c. Flores Junio ac Julio videntur. Radices Autumno, & non rarò Aprilis, & Majo menſibus leguntur, particulatimq; diſſectæ ſiccantur, & conſervantur ab anno uno uſque ad tres, in loco ſiccò. * Potum radicis decoctum menſes & ur- nas ciet. Ipſa que in eclegmate ex melle prodeſt tuſſi, orthopneæ, ruptis, convulſis, inflationi- bus & ſerpentum morſibus. In ſumma excalfaciens eſt. Helenii radix & ſtomacho utilis eſt in paſſo condita. Trita potaq; ad crucentis excre- tionẽs efficaciſſima eſt. *Dioſcorides.*

PETROSELINI, ſeu **APII HORTENSIS** radix nota eſt, cum paſſim ubiq; in hortis prove- niat. * Urinam & menſes provocat: ſtomacho non ingrata.

RAPHANUS (Germ. *Retich*, Gall. *Rauon Refort*). Inemini non cognitus. * Excalfacit, ſtutus gignit, ori ſuaſis eſt: ſed ſtomacho adverſatur, ructus ciet, urinam pellit, alvo aprior: ſummo tamẽ cibo ſumi debet, quò magis ejus distribu- tionem adjuvet: cum autem præſumitur, cibum ſuſpẽdit. quare vomituris commodiſſimè datur ante cibum: ſenſu aciem excitat. Decocta con- tra veterẽ tuſſim, & pituitæ craſſitiem in pecto- re, efficaciſſima eſt. Cortex ex aceto nullò celeriùs vomitiones movet: hydropicis comodiſſimè il- linitur: lienofiſ utilis: ſugillata cum melle rapit, & nomas amollit: contra viperarum ictus auxiliatur: alopecias ad pilum reducit: lentiginẽs cum loliacea farina emendat: his qui fungis ſtrangu- lantur, tam cibo quàm potu ſalutaris eſt. Sylve- ſtris Raphani, quem Romani armoraciã nomi- nant, folia ſativo ſimilia, ſed magis lampſanam imitantur: radix graciliſ, tenera, ſubacris. Tama folium, quàm radix in olera recipitur: ſed hæc excalfacit, urinam concitat, aſtuofa eſt. *Dioſcor.*

De radicibus calidis in quarto.

ALLIUM (German. *Knoblauch*, Ital. *Aglio*, Gall. *Ail*, Hiſp. *Ab dicitur*) quoddam lativum atq; hortenſe habetur, quod in Agypto, ſingula- ri, ut porrũ, capite conſtat, dulce, in purpureũ vergens, parvum: reliqua verò magna & candida, ex pluribus coagmentantur nucleis, quos *agithas*, id eſt, ſpicæ Græci nominant. Aliud eſt *lylvetre*, quod opithocorodon, id eſt, inguinum vocant. * Vis alli acris eſt: excalfacit, mordet, ex- cernit, alvũ turbat, in flatibus facit, ſtomachum exiccat, ſitim gignit, flatum permovet, tumã corporis cutem exulcerat, aciem oculorum eſu hebetat. Eoſdem effectus præbet anguinum, quod & elaphocorodon dicitur: latas ventris tineaſ in cibo ſumptum abigit: urinas detrahit: contra viperarum ictus, & privatim hæmorrhoi prodeſt, ita ut non aliud magis, ſi cum vino jugi- ter aſſumatur, aut tritum in eodẽ ebibatur: con- tra rabioſorum morſum & illuſa, & cibo valet. Magne & alli uſitates contra aquarum muta- tionẽs: vocẽ clarificat: veterem tuſſim crudam, coctum ve lenit: potum autem cum origani deco- cto, pediculus & lendeſ enecat: cremati cinis illitus ſugillationibus cum melle & alopecis, cum nardino unguine, medetur: eruptionẽs pa- pularum cum oleo & ſale ſanat: vitiligines, lichen- ſes, lentiginẽs, ulcera capitis manantia, lepras & furfures, cum melle eximit: cum thure & teda decoctum, dẽtium dolorem levat, ſi in ore con- tineatur: contra venenatos muris aranei mor- ſus, cum ficulneis frondibus & cumino illinitur. Ferveſcã comæ juſ, ſecundarum deſeſſioni- bus additum, menſes & ſecundò partus extra- hit. Allium ejuſdem gratia ſuffitur. Factum ex eo, & nigra oliva intritum, quod *myrtoron* vo- cant.

cant, esu cit urinam, ora venarum patefacit, hydropicis urile. *Dioscorides.*

C E P A, Germ. Zwiebeln. Gall. *Oignon.* Ital. *Cipolla.* Hisp. *Cebolla* nominatur: longè acrior est quam rotunda, item flava quàm candida, & sicca quàm viridis, & cruda quàm cocta, aut sale condita. * Omnes tamen mordent, flatus gignunt, appetentiã inuitant, sicut movent & extenuant, salidum pariunt & expurgant: alio utiles sunt. Ex detractis purgamentis in oleum coniecta, hæmorrhoidas; reliquosq; excretionum exitus referant, subditæ pro balanis. Succus cum melle illitus, oculorum hebetudinibus, argemis, nubesculis & incipientibus suffusionibus auxiliatur: anginae eodem perunguntur. suppressos menses pellit: caput purgat, naribus infusus: canis moribus cum aceto, ruta & melle illinitur: cum aceto autem perunctas in Sole vitiliginis sanat: & cum pari ipodio, scabras hîpitudines ledit: viros cû sale reprimat: contra calcæmentorû artritum, cû gallinaceo adipe utilis est, citè alvo profest: in aurbus sonitum ac gravitatem emendat: ad purulêtas aures, & eliciendâ earundê aquam, valet: alopecie earum succo perficitur, qui celerius quàm aleyonium pilos evocat. Largiore cibo cepa capitis dolores ciet, coctaq; vehementius urinam pellit: eos lethargicos efficit, qui valetudinibus adversis, ea etiam cocta, plus æquo vescantur. Elixæ & cum passis vis & fico illata, tubercula concoquit & celerimè rampit. *Diosc.*

C O S T U S (Ital. *Costo.* Hisp. *El Costo.* *especialolorosa*) Dioscoridi radix est candida, levis, eximia odoris suavitate, qualem Arabicû esse dicit: hic præcellit. Secun. um locum sibi vendicat Indicus, crassus, levis, ut ferula niger. Tertius est Syriacus, gravis, colore buxeus, & odore nares ferrens. Optimus est recens, albus abundè plenus, densus, aridus, a terebinthis nõ erosus, sine graveolentia, gustu acuto, ac linguam vellicans, & (ut ait Galenus) aliquantullû amaro. Omnes ferè optimi costi notæ in angelica radice, quæ satis nota est, reperiantur. Hinc fit, ut nonnulli putent eam pro verò costo substitui posse. Ut verum fateamur, præstat eam costi loco usurpare, quàm costum vulgè re officinarum, quod à jam dictis notis alienissimû est. * Vis ei excelsatoria, urinam ciet, menses pellit: vitis quæ vulvam male habent, tam imposita, quàm lota & suffusa auxiliatur. Contra hypericum morsu sextantê bibere prodest: itè adversus pectoris dolores, convulsas inflationesq; ex vino & absinthio: Venærem ex multo stimulat, latas ventris tinea ex aqua pellit: horribilus ex oleo ante febrium accessiones, & nervorum resolutionibus oblinitur: vitia cutis in facie, cum aqua vel melle illitus, emendat. Additur in antidota & malagmata. Sunt qui admittis helenii Comageni præduris radicibus adulterent. Quod deprehensû facile est, siquidem neq; gustu fervet helenium, neque validum odorem vibrat, ut caput tentare possit. *Medici Florentini ex Dioscor. & Matthiolo.*

Costus, quo vulgò in officinis utuntur, falsus

A est, cujus loco ante aliquot annos Bononienses & Patavini Zedoariam officinarum acceperunt: quæ olim quoq; non pro zedoaria, quia oblonga est, habebatur. nam zedoaria secundum Serapionem erat rotunda, similis Aristolochiæ. Sed quantum ego sciam, nondum experientia cognitum est, an exterioribus membris apposita exulceret carnes, quod Costus, ut Galen. tradit, solet facere. Inde enim gradû conformatio cõstitui posset. Veruntamen cum in vulgari zedoaria appareat satis magna acrimonia, & notabilis amaritudo, videtur satis propè accedere ad qualitatem Costi: & credibile est apud me, quod applicata exterius exulcerare etiam posset carnes. Cumq; sit similiter radix ut Costus & pariter odorata, substitutio hæc nõ caret ratione. Sed hæc dubitatio sola relinquatur, quod postea cognitum est, longam zedoariam esse veram. Quamquã enim longa est radix, appendices tamen illius rotundæ sunt, quemadmodum apparuit in quibusdã frustis, in quibus adhuc simul colligatæ erant, partim longæ, partim rotundæ, cum rotunda zedoaria, quæ paulò ante hæc tempora afferri coepit, pro vera haberetur, ut diversam speciẽ a vulgari longa minime esse certum sit. At dubium est, quod Serapion dicat, zedoariam esse calidam & siccam in secundo ordine: sed Costus cum exulceret carnem, erit potius in numero eorum, quæ excedunt gradû tertium, quare dici posset, quod de vera hoc intelligatur, & nõ de usitata, quæ tãquam diverfa toleret substitui, quemadmodum aliqui dicebant: quoniam nos indicavimus esse unam eandemq; rem. Sed hic etiam suspõderi posset, regulam illam, quod ea quæ exulcerant carnem, sint calida in quarto gradu, nõ esse semper veram, cum sæpe illa qualitas calida sit altis paribus, quæ saporem dulcem & aromaticum in se continent, cõtemperata, sicuti possem pluribus, si locus hic esset, demonstrare. Sed cum verus Costus haberi queat, non opus est disputare de succedaneo: hunc ego primû vidi apud Ferdinandum Imperatorem: omnibus illis signis præditum, quæ Galenus & Dioscor. illi attribuunt, & præsertim Arabico, quem Ferdinandus ajebat se nactum esse opera amicorum Patavinorum. Quod si aliquis diligentiam adhibeat, Venetus, quo sub nomine Costi affertur, habere poterit: cujus etiam ante paucos menses excellens Melchior Guilandinus specimen misit.

P O R R U M capitatum, Ger. *lauch.* Gall. *Paureau.* * inflammationem parit, noxium succum creat, tumultuosum somnium parit, urinã ciet, alvo accommodatur, extenuat, oculorum aciem hebetat, menses pellit: sed lædit esul. erã vesicam, renesq; cum prisana verò coctû, esu peccoris vitia extrahit. Coma ejus in aqua maris & aceto cocta, in deflectionibus ad præclusiones vulvæ, & duritias, utilis habetur. Porribus aqua mutata coctum, tum frigida maceratum, dulcescit, & multo minus inflat. Semen acrior est, & quandã adstrictoriam vim habet, quare succus cum aceto, addito thure, aut manna, sanguinis profusiva

fitit, maximè si naribus erumpat. Venerem stimulat. contra omnia thoracis vitia, tabemque, pro delinctu efficax est, arteriam esu purgat: sed si assidue estur, visus obscuritatem inducit: stomacho adversatur. Succus ex melle potus, aut illitus, cõtra bestiarum morsus auxilio est. Ipsum quoque cum aceto aut thuris polline, lacte, aut rosaceo, utiliter aurium doloribus & sonitui instillatur. Varos tollunt folia illita cum rhoë, qua ad obsonia utuntur: epinyctidi medentur, crustas ex sale illita rumpunt. Veteres sanguinis rejections cohibent, seminis drachmę binę, cum æquali baccarum myrti pondere pota. *Dioscor.*

Pyrethrum officinis omnib. notum (presertim radix) Romani salivarem vocant: Germ. *Gertram*: à nonnullis *Gasserwur*, Ital. *Pyrethro*, Hisp. *Pelitre*, aut *Piletra*. Gall. *Pied d'Angleterre* dicitur. Folia caulemque emittit, ut daucũ sylvestre & fœniculum: umbellamq; anethi, circumscissatæ rotunditatis. Radix longa est, pollicis crassitudine, gustu fervidissimo. Nascitur in Orientalibus regionibus, ex quibus Venetias advehitur. * Pituitam elicit: ideo in dolore dentium, decocta in aceto, colluto inde ore, auxiliatur: mansa pituitam extrahit. Sudores ciet, peruncto ex oleo corpore: diuturnis horroribus efficax. contra perfrictiones membrorum, resolutionesque eximie conducit. *Dioscorides.*

De radicibus frigidis in primo.

MALVÆ radix, Germ. *Pappetwur*, vulgò nota est. * Hujus decoctũ vulvas in festione molit: prodest erosionibus vesicæ & intestinorum, vulvæ sediq; elysiere infusum. Cõtra omnia venæna jus decoctę cũ radice sua auxiliatur, si continuo à bibentibus revomatur, contra phalangiorum morsus remedio est. Digerentis paululum, & leviter emollientis facultatis est. *Dioscorides.*

De radicibus frigidis in secundo.

CICHORII radix, Germ. *Wegwurt*, vulgari est notitiæ, quòd nostratibus menses frequentissimè in acetariis apponatur. * Restigera, siccatq; ordine secundo, & moderatè astringit. quapropter hepar roborat: venarum hepatis scicula extergit, obstructionsq; aperit. *Galenus.*

De radicibus frigidis in tertio.

MANDRAGORAM (Ger. *Wraun*, Gall. *Mandrage*, Ital. *Mandragora*, Hisp. *Mandragela*) aliqui antimelum, alii circeam vocant, quoniam videatur radix ad amatoria conducere. Duo ejus genera: niger, quæ femina existimatur, thridacias appellatus, angustioribus foliis, ac minoribus, quam lactucæ, virosis ac graveolentibus, in terra sparsis, mala gerit forbis similia, pallida, odorata, in quibus semen veluti pyrorum, radicibus inhæret bene magnis binis, ternisve, inter se evolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice vestitis, caulem non fert. Alter candidus, qui mas dicitur, nonnullis morion, colore in croceum inclinate, jucundè cum gravitate quadam olentia, quorum pomorum cibo aliquantum opihones soporantur: radix alterius similis, major &

A candidior, orbata & hæc caule. Nascitur in montibus & viridariis. Colligitur mense Augusto, vel autumno. Delibratur radix, & trajectus lino cortex, ad usum suspenditur. * Ex hoc vinum paratur, usq; exhiberi solet, quibus membrum aliquod præcidere aut urere cogitant. in somnum namq; altissimum argros deducit. *Dioscor.*

De radicibus humidis in primo.

SATYRII nomẽ apud Arabes omnibus orchios generibus commune est, eaq; distinguunt in testiculos canis, & testiculos vulpis: per vulpinos intelligentes, quæ propriè à Græcis satyria, Ger. *Stendewur*, Gall. *du Satyrin*, vocantur, radice bulbosa, mali magnitudine, foris sulva, intus candida. Nascitur in montosis & apricis locis. Junio mense potissimum apparet. Hodie testiculi canni pro vulpinis, Dioscoridisq; satyrio sunt in usu: nam vero satyrio carere videmur, aut si habeamus, nondum tamen dignosci possunt inter tam multas testiculorum differentias, cum omnes, si cum descriptione cõferantur, testiculi canis videantur: pro vero satyrio uti nos posse arbitramur. Hodie notus est. * Radix superior, quæ major & plenior est, Venerè stimulare; inferior verò, quæ mollior ac rugosior est, inhibere creditur. *Medici Florentini.*

HUMECTANT quoque in primo ordine, radix Buglossæ, Cichorii, Glycyrrhizæ, Malvæ, Rappæ, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus siccis in primo.

BRYONIA duæ sunt: præter sylvestrẽ nonnullis dicitur Bryoniam una alba: altera nigra cognominatur. Alba Bryonia multa, longa, & tenuia sarmenta promit. claviculos sive capreolos habet instar vitis: folia ejus lata sunt, quinqueangularia, & ad similitudinem vitium divisa, sed atperiora, hirsutiora, candidioraque: flores exigui, candidi, racemosi. fructus in usis parvis, quarum acini initio virent, maturi rubent: radix prægrandis est, longa, & crassa, altè descendens, ex albedo sublutei coloris, gustu perquam amaro, & ingrato. Sepimenta, dumos, frutescunt, & superat, non tamè aliorum modo circumplicando se, sed claviculos suis vicia omnia apprehendendo, usq; se diversimodè innectendo ac implicando. Similis huic Bryonia est nigra, tenuibus siquidem & viticulosi cauliculis, foliis, capreoli floribus, uvarum acinorumque figura, radice mole, & quantitate priorem refert. Sed acini per maturitatem nigricant, radix quoque foris subnigra, interiùs buxæo pallet colore. Arbustorum hæc sepium dumorumque ramulos fastigiaque capreolis suis quoque tantum comprehendit, in omnes partes late sese veluti prior explicans. Alba Bryonia multis in Belgio locis reperitur, & passim in Italia, secus vias ac agrorum margines: similiter in Suevia ac Rhenana Germaniæ provincia. Nigram gignunt Hassia, Saxonia, Westphalia, Pomerania, Misnia, ubi candida non provenit, ut Valerius Cordus scriptum reliquit. Utriusque flores Majus,

Majus, uvæ verò Autumnus suppeditat. Prior Græcis ἀμπέλον λέγεται, id est, Vitis alba, & ἀμπέλον quidē dicitur, non modò quòd foliis vitæ referat, verum etiam quia fructū in exigua uvæ, acinis licet raris, similitudinem conformatum producat. Dicitur & βρυονία λέγεται, ὁμοιωμένη τῷ βάλανῳ, μύλωνος, ψήλωνος, ἀρβύλωνος, ἀρβύλωνος, ἢ κίδωνος: à Plinio etiam Madon: ab Arabibus Alphefera: à Matthæo Sylvatico Viticella: in Thesaurò pauperum Rorastrium. Apulejus Apiafellum, Uvam Taminiam, Agrifolium & Dentaria appellat: Ger. Stiefwurze, Hundsrübe, Hundsrüben, Zensistirsfen: nostri vulgarè appellationē sequentes, Bryonia: Gall. Canthentree. Ital. Zucca saluatica. Hisp. Nueca blanca, & Norca blanca. Altera Græcis ἀμπέλος μέλαινα ἢ βρυονία μέλαινα: Latinis Vitis nigra, Bryonia nigra, à nonnullis χαράμιον ἢ ἀμπέλον, Βακχόνιον. Galen. propriè βρυονίαν vocari ait. Idē Plin. affirmat, qui & à nonnullis Chironiā, γυμνοκάρδιον ἢ ἀποχύνιον dici refert. Chironia autē cognominatur à Chirone inventore. Est Chironis, inquit Plinius, inventū ampelos, quæ vocatur Chironia. * Facultate autē Bryonia alba omnibus suis partib. calida & sicca est, tertii gradū, præsertim caloris excedēs, cū expurgandi potentissima vi, per quam nō modò biliosos ac pituitosos, sed & aquosos humores educit, Asparagos, qui prima germinatione prodeunt, si decocti edantur, alvum & urinam ciere Dioscorides scribit. Galenus verò ab omnibus pro more per Ver edi ait, eduliumq; D esse stomacho propter adstrictionem gratum. Quod de vitis sylvestris, sive Tami quidē, sed nequaquā de hujus germinib. veritatē habet. Nam albæ Bryoniæ asparagi, sive prima germina nequaquam astringūt, sed alvum vehementius commovent, stomachoq; gravem molestiā inferunt. Dioscorides item radicis succum Vere exprimi, bibiq; cum aqua multa, pituita q; ducere, ait. Duceit autē non modò succus, sed & radicis decoctum, pituitā, bilem flavam, ac serosos aquososq; humores, & quidem validissimē, unā vetriculum ita sæpe numero perturbans, ut & eosdem vomitione reddi procurat. Conferre hujusmodi vehemens purgatio hydropicis posse speratur, & quos comitialis morbus, aut capitis durationē & pertinaces vertigines detinent. Sed tamen epilepticis non quotidie, ut Diosc. monet, exhibēdæ: subinde etenim dedisse satis erit molestum. Validum enim, ut diximus, est remediū, violenter purgans, & naturæ vim inferens. Extrahit eadē radix mortuos fœtus, & scēdās subdita, idemq; in infessibus decocta potest. Cutim eadē extergit & erugat: maculas solares, varos, lentiginēs, cicatrices nigras, cum ervo & Chia terra ac fenograceo depurgat, aut in oleo decocta, usq; dum colliquescat. Tollit fugillata: digitorum pterygia compescit: cum vino imposita inflammationes discutit, ac abscessus rumpit: educit & ossa trita & imposita: misceatur & commodè erodentibus medicamentis: auctor Dioscorides. Fructus ad scabiem & lepram facit illi-

tus, & impositus, eodem auctore. Galenus iis qui coria dentant, utilem perhibet. Plin. lactis abundantiam facere scribit. Videtur tamē magis lactis generationi adversari. Nam acris est, & evellera ac coria, Dioscoride teste, depilantur. Nigra Bryonia supradictæ, ut Galen. ait, ad omnia similis, nisi quòd imbecillior. Dodonæus. BRYONIA sylvestris, seu Vitis sylvestris, lîgos, lignosos, mediocri crassitudinis, rimosæ corticis, instar farmetorum vitis, obscure subrubentes, viticulosos promit cauliculos, quib. vicinis quibusvis multis se amplexibus circūvolvūt, ac crebris intorquet circuitionib. ab imis ad fastigium scandēs: capreolis sive viticulis caret: folia hederacea, mollia, splendentia, Smilacis lævis haud abfimilia: flores candidi, exigui, muscosi, odorati, racematim dependent: uvæ parvæ sunt: acini virent, maturi cocci modo rubent: radix crassa, longa & magna, succo glutinoso & lento plena, adeo ut friata digitis adhæreat. In sylvis opacis, & similibus locis asperis, præsertim ubi aquæ subfunt, gignitur: reperitur & sub Corylis prope Argentinam, ut Kyberus prodidit. Martio mense asparagi sive prima erumpunt germina: flores Mayo: uvæ circa vindemiæ tempus maturantur. Græci hanc ἀμπέλον ἢ γρίαν, id est, vitē sylvestrem dicunt. Differt tamen non parum à Labrusca sive vite vinifera sylvestri, quæ & ἀμπέλον ἢ γρίαν. Prebuit utriusque ἰουαννίνα Plinio occasionem, ut satis de his se explicare non potuerit, lib. 23. cap. 1. & utramque inter se confuderit, in quo sunt & Arabes notandi. Dicitur verò & hæc sylvestris Bryonia, Latinis Tamus, fructusque ejus Uva Taminia. Itali Tamaro. Uva Taminia autem etiam Staphylogia est: sed hæc falsò ita nuncupatam, Plinius inquit. Germanis est Schmarwurzel. Allobroges Latinam vocem retinent, & Tamum quoque, aut Tanum appellant. Plin. Salicastrum etiam vocat: Ruellius Sigillum B. Maritæ in officinis quibusdam nominari refert. Nō est hoc loco recensenda eorum sententia, qui Cyclaminum alteram hanc esse volunt. Vel sola enim radicis magnitudo facile hos redarguit. Cyclamini liquidem radix ἀρβύλον, id est, nullius usus ac exigua, huic autem magna & multi usus. Cum eo magis videretur agendū, qui ἀμπέλον sive βρυονίαν μέλαιναν esse pertinaciū tuerur: nisi reperta, & ab eo conspecta legitima Bryonia nigra, sententiam mutaturum speraremus. Sed tamen quid vetat F & in hujus errorem animadvertere, & Tamum non esse Bryoniam docere? Caret capreolis, Tamus fructum nō nigrum, sed pulchrè rubentem gignit. Bryonia verò nigra capreolos habet instar vitis, & acinos profert nigros. Ostendunt hæc differentiam satis evidentem. * Sunt autem Tami sive sylvestris Bryoniæ radices calidæ & siccæ ordine tertio: fructus adfimiles, facultate attamen mitiore. Utraque abstergunt, & digerunt. Dioscorides radices ait aquosa detrahete, & hydropicis utiles, si in vino, quod aquam marinam admixtam habeat, ferveant.

& cum aquæ cyathis duobus bibantur: fructus five acinos, cum à Sole, tum & alias cutis maculas expurgare. Absergit autem non modò maculas, verum & sugillatarum partium livores citissime idem digerit ac resolvit: quod & radices imposite possunt. Recentior enata germina, muria conditi, atque inter cibaria recipi, Dioscorides refert. Inferri mensis & nostra ætate in Hetruria, Matthiolus scribit. Idem quoque in Hispania Beticâ fieri alii asserunt. Dicitur à porcis hujus radices queri, erui, ac cum voluptate mandî, neque minus esse gratæ, quàm Cyclamini orbiculatis, quæ inde panis porcini nomen indeptæ sunt. Si quis autem hanc ob causam Cyclaminum alteram esse contenderit, hunc & plures alias Cyclaminis annumerare oportebit. Neque enim hujus tantummodo, sed & multarum aliarum stirpium radices querant, eruant, avidissimeque devorant porci, quarum nullæ ad Cyclamini genera pertinent. Temerarium idcirco fuerit, Tamum Cyclamini speciem asserere, quòd ejus radices porcino generi gratæ sunt. *Dodonæus.*

OENANTHE folia habet palmatæ: florem candidum: caulem crassum, palmi altitudine: fœmen triplicis: radicem magnam, in multa rotunda capitula extuberantem. Nascitur in petris. Colligitur autumnò: siccat ad Solem, & conservatur per annos duos. * Radix è vino urinæ stillicidio convenit.

RUBIA, Græcis Erythrodanû, officinis Rubia tinctorum: Germ. Diotte, Belgis *Mee*, & ubi comminutæ sunt radices, *Mee Crappen*. It. *Rubia* & *Robbia*. Hisp. *Ruvia*, *Roya*, & *Granza*. Gall. *Garance* vocatur. Hujus quidem proprie species nullæ sunt. Sed si omnes illi foliis similes ad eam referantur, multæ occurrunt, ut Aparine, Mollugo, Galliû, Asperula, Cruciatæ, quæ omnes foliis Rubiam referunt, & idcirco sylvestres ejus species videntur. Ramulis autem Rubia exte quadrangularibus, geniculatis, asperis, crassioribus, majoribusque, quàm Aparines: foliis angustis, oblongis, alperis quoque, è singulis geniculis quinque fere, in radiantis stellæ modum dispositis, flores in summis ramulis parvi dilute lactei. Semen rotundum, parvum, initio virens, inde rubens, postea nigrû, radices prælonge, tenui medio nervo, cortice verò carnosiore ac rubente, quo cum lanæ, tum & alba rubro inficiuntur colore. Seritur Rubia non paucis Italiæ, Hispaniæ & Galliæ, plurimis etiam Belgii locis, pingui secundoque solo. Dioscorid. quandam sui spontis esse tradit: alteram verò in Thebana Galliæ, & Ravenna Italiæ, nec non in Caria inter oleas seri. Valerius Cordus Rubiam etiam juxta Germaniæ Spiram spontaneam in sepibus nasci refert, sanæ per omnia similem, majore tantum radice. Aestate floret semenque, facit. Augusto radices leguntur, quæ resicata, & attrita, in usum & tinctorum, & medicinæ videntur. Rubiæ autem radices, ut potentiam ac vim haud obscure adstringentem obtinent, ita quoque natura ac temperamento frigida sunt ac sicca. Gustatæ siqui-

dem acerbum saporem referunt, cum exigua tamen quadâ dulcedine primò occurrente, quam acerbâ & astringens mox excipit qualitas. Quod non modò à nobis, sed & ab expertissimo sui seculi medico Galielmo de Saliceto compertum & observatû quoque est: qui Pontici eam esse saporis scriptum reliquit. * Commendatur verò passim Rubiæ radicem decoctum, ruptis, caësis, vulneratis, & ex alto præcipitatis, sanguinis fluxus reprimere: in illam nationes mitigare: offensas quassatasque partes ad sanitatem perducere creditur. Miscetur his de causis portionibus, quas vulnerarias recetiores appellant. In quibus tantam earum vim ac efficaciam & Matthiolus quoque esse refert, ut etiam thoracis & intestinorû lethalia vulnera his curari posse speretur. Accedit nostræ sententiæ expertissimus ac clarissimus olim Lovanii medicus Joannes Springus, qui in Rubiæ radicis suis scriptum reliquit, Rubiæ decoctum cum Tryphera magna exhiberi valere adversus fluxum mēstruorum, hæmorrhoidum, & dysenteriam: idque evidentibus experimentis compertum, quod Rubiam adstringentem esse confirmat. At Dioscor. Rubiæ radicem urinam citere, ac multam crassamque, & nonnunquâ sanguinem ducere tradit: & tantam et aperendi vim adesse, ut apposita etiam menses, scilicet, & sterus extrahat. Fœtus autem cum urina interitus rubor, usum Rubiæ mox consequens, quem è permixto sanguine esse existimavit qui tamen non aliunde est, quàm ab ipso colore Rubiæ. Radix etenim hujus quovis modo assumpta, mox urinam rubicundam inficit colore, nec secus ac Rhabarbarum eandem tingit luteo: substantiam interim ejus non permittans, nec crassiorem, quàm antea fuerat, reddens: in his scilicet, qui integra sanitate fruuntur, quod non aperit eam, sed astringens quoque facultatis participem esse non minus quàm Rhabarbarum, citius commostrat. Propter adstringendi siquidem ipsius potestatem, colorem ferosi humores aliquandiu retinent. Adstringentibus enim permixti colore, diutius coloratis inhaerent, nec ita citò evanescent. Probè istud norant, qui ex florum herbarumque stercis colores colligunt, alumen etenim una cum ipsis permiscunt, quò in longius tempus coloris species aliqui citò peritura retineri ac conservari possent. Ex his autem satis constat, extergendi aut aperendi potentiam Rubiæ nullam esse, & Dioscoridem hujuscemodi vim et temere tribuisse: ac post eum, Galenum & posteriores reliquos, in ejus verba juratos. Plin. contra serpentes Rubiæ ramos cum foliis imponi ait, & invenire se apud quosdam, (quod vanissimum) morbum regium sanari hoc frutice, etiam si adalligatus spectetur tantum. *Dodonæus.*

MYRTICAE, seu Tamaricis radix vulgo cognita est. * Elephantiasim ex lienis vitio obortâ, hujus decoctum, & cum passis uvis epotum sanare tradidit Alcanzius Arabs, id quod se vidisse ait in duabus mulieribus. *Matthiolus.*

SICCANT quoque in primo excessu, radix Althææ,

thæ, Ari, Fœniculi, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus ficcis in secundo.

SICCANT ordine secundo, radix Capparorū, Cichorii, Raphani, &c. de quibus supra suo loco.

De radicibus ficcis in tertio.

RADICES cavae duæ sunt: una major, altera minor. Majori folia sunt Coriandri modo dissecta, tenuia, dilute virentia, cæsis videlicet Aquilææ foliorum colore, quorū & formam aliquatenus referunt, minora tamen: pediculi teretes, tenues & leves, palmum longi: circa quos superiori parte flosculi ordine digesti, oblongi, in corniculum desinentes. Liniaræ floribus conformes, dilute in rubro purpureo, subinde albidis. Semen in valvulis latiusculis exiguisque, nigrum, parvum & splendens. radix tuberosa, inferiore parte sessilis, & excavata, pulpa, dum recens, sub-lutea, ubi verò exaruit, in virore subnigricante, gustu cum amaritudine quadam austera. Minor species foliis, pediculis, purpurascensibus oblongisque flosculis, siliquulis, & semine majori similis est: humilior tantum, ac minor. radix hujus non cava, verum solida, globosa, verticilli specie, colore subluteo, sapore cum amaritudine adstringente. Exit utraq; circa sepes, vepres, agrorum & vinearum margines, humilioribus locis ac solo pingui lætoque. Unaq; in Germania, minor Belgis frequentior. Primo statim Vere utraq; erumpit: florem mox facit, semenq; brevi perficit. Mense Majo ejus præter radices nihil superest: ita paucis hebdomadis apparet. Ger. Heinhurg. Belgæ *Heiwoertete* id est, radicem cavam appellant. Officinas perperam hac pro Aristolochia rotunda usas notius est, quam referri, aut refelli debeat: & similiter eorum manifestus error, qui temere Pistolochiam judicant. Quo autem nomine dici debeat, (si modo veteribus cognita fuerit) non parum ambigendum videtur. Sunt qui Leontopetalæ speciem faciant: alii Eriphion: nonnulli Thesium: plerique Capnos Chelidoniæ. Cum Leontopetalæ autem tuberosis radicibus, & quadantenus foliis convenire videtur: sed cauliculorum alæ plurimæ, floresq; Anemones in radice cava desiderata discrimen adferunt. Leontopetalæ etenim caulis ramosus in alas multas dividitur, flos verò qualis Anemones, ut quidem Dioscorides, & Plin. referunt. Eriphion autem si utique *ἀνθ' ἑρ' ἴου*, id est, à Vere nomen habet, *ἑρ' ἴου*, aut *κίτ' ἴου*, id est, Verisq; planta non improprie hæc radix nuncupari poterit. Veris siquidem tempore tantum modò apparet, ac viret. Sed tamen *ἑρ' ἴου* ab hædo dictum esse propter non est. Eriphion siquidem istud longe aliud est: ut quidem describitur tum ab Apulejo, tum in libro ad Paternianū Galeno attributo. Apulejus, Eriphion, ait, nascitur in Gallia, in monte Soracii: figuram habet apii: florem purpureo similem: nascitur septem radicibus totidemq; ramalis ipsa autem patula humo omni flores tempore, semen ha-

bet tanquam faba. In libro autem ad Paternianum hæc verba leguntur: Eriphion herba est, quæ in summis montibus invenitur: folia habet similia Apio, & thyrsulum oblongum, in ejus summo flosculum quasi violaceum, & semen in medio: radicem quoque ad magnitudinem, & altitudinem cepæ oblongæ: habet & radices alias, quæ radículas alias e radicibus emittunt, nigro cortice vestitas. Ex quibus manifestum, radicem hæc nequaquam hujusmodi Eriphion esse. De Thesio seu *Thesio*, pauca apud veteres extant. Theophrastus radicem ejus amarâ esse, & tusam alvum purgare ait. Plin. lib. 21. cap. 17. radicem quæ Thesium appellatur, bulbosâ non dissimilem, & gustu asperam refert. Athenæus Timachidam citans auctorem, Thesium florem tradit, ex quo Ariadnes corona composita fuit. Convenire hæc satis radici cavae apparent. tuberosa siquidem radix, gustu non absque amarore austera, quæ ad purgationes facere creditur. Sed in tanta veterum brevitate quid affirmandum? Capnos Chelidonia, quæ juxta sepes nascitur, atque hinc *φειγγυμνὸς* cognominatur, qualis sit, Aëtius non exponit, solum nomen ejus reperitur Tetrab. 2. lib. 3. cap. 110. in collyrio Marciani: & Tetrab. 3. lib. 2. cap. 1. inter calefacientia, & firmitatem jecinori conferentia. Quod si autem Capnos Chelidonia illa est, quæ à Plinio lib. 25. cap. 13. prima Capnos nominatur, & ad oculorū caligines commendatur, satis manifestum, Cavam radicem non esse Capnos Chelidoniæ. Prima etenim Plinii Capnos ramosa est, & vicinis sepimentis sese implicat: cava verò radix tamulis adnotis caret, humilisque nullis sustinetur, neque eger adminiculis. Si autem alia est Aëtii Capnos Chelidonia, quam Plinii, (quod fortasse Chelidoniæ cognominatio innuit) non citra aliquam occasionem Capnos Chelidonia appellari potest. Fumariam etenim foliis, tamen si majoribus, aliquatenus refert: & Vere quidem primo, circa videlicet *ἑρ' ἴου* id est, hirundinū adventum. Sed tamen idcirco veram & legitimam Capnos Chelidoniæ esse non consequitur. Sunt siquidem & alia eodem tempore prodeuntes, brevique post pereuntes, quæ tamen Chelidoniæ non appellantur. Cæterum Cava radix calida & sicca potentia est: magis tamen sicca quam calida: utpote tertio resiccans, secundo verò ordine excalescens, adstringit autem, & abstergit, non nihilq; digerit. Utilis ad veteres durariosq; tussillarum fauciumve tumores, valet etiam adversus hæmorrhoidum cum tumore dolores, cum unguento ex populo nigra, aut alia simili facultate permixta. Ferunt & hanc drachmæ unius pondò sumptam alvum ducere, piritamque detrahere. *Dodonæus.*

PENTAPHYLLI, seu QUINQUEFOLII radix, Germ. *Stünffsageth* autem Gall. *Racine de Cinq'feuilles*, est subrabra, oblonga, veratro nigro crassior. Nascitur in rigus & aquis ductibus. Colligitur Augusto mense: servatur in umbra, & servatur per annū. * Jus radicis deco-

At ad tertias: si in ore contineatur, dentium dolores sedat: putrida oris ulcera collutione sistit: arterie scabritias gargarizatu levigat: contra alvi profluvia, & dysenterias auxiliatur: item articulo- rum, coxendicumq; cruciatibus potum. Cocta in aceto, & illita, serpentina ulcera cohibet: strumas, tumores, duritias, abcessus, & collectiones discutit: ignes sacros, redurias, condylo- mata, pforasq; sanat. Tenere radice succus, con- tra jecturis, pulmonumq; morbos prodest: ite ad verum venena. illita cum melle & sale, tam vulneribus, quam fistulis remedio sunt: enteroceliciis auxilium prestant. *Dioscorides.*

TRIFOLIUM OXYTRIPHYLLI, vel **ASPHALTI** radix longa, tenuis, & valida est. Antu lotis inferitur. * Laterum dolores ab ob- structione natos juvat: urinam, mensesq; pro- vocat. *Dioscor. & Galenus.*

SICCANT etiam in ordine tertio, radix a- cori, asari, apii, doronici, seu carnabadii, petroseli- ni, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus excaescentibus caput.

PEONIAE radix, Ger. *Peonien wurq.* Gall. *Racine de Peonise.* Ital. *Radice di Peonia.* maris di- gitali crassitudine, & palmi longitudine, gustu astringens, alba: foeminae radicibus ceu glandes circiter septem aut octo inhaerent, ut in hastula regia. Nascitur in altissimis montibus, & prae- ruptis. Colligitur mense Augusto, siccat & con- servatur per annos duos vel tres. * Foeminis a partu non purgatis sicca radix datur, et mensis amygdale magnitudine pota, ventris doloribus cum vino pota auxiliatur. valet contra regium morbum, & renum ac vesicæ dolores. decocta in vino alvum sistit. Alligata radix, puerorum epilepsias sanat. *Dioscor.*

CAPUT quoq; excaescent, seu pituitam in capite concoquant, radix Foeniculi, &c. de qua vide supra suo loco.

De radicibus excaescentibus thoracem.

ARISTOLOCHIAE, auctore Dioscoride, tres sunt: longa, rotunda, & clematidis. Plin. Pi- stolochiam speciem annumerat quartam. Pos- terior etas quintam, Saracenicam dictam, adin- venit. Longa aristolochia multis a radice tenui- bus ac vinculosi germinat cauliculis: circa quos folia hinc inde mollia, odorataq; flores juxta folia oblongi, cavi, una parte longiores, coloris purpurei, odoris gravis: fructus turbinati, striati, exiguis pyris conformes, qui semine maturato in quinque ut plurimum partes dissiliunt, quod triangulum, ac nigricans est coloris. radix sub- est dodratalis, aut brevior, digitalis crassitudinis, buxæ flavescens coloris: odorata, sed perquam amara, ac ori ingrata. Rotunda aristolochia cau- liculis, foliisq; priorem refert, sunt tamen paulo rotundiora folia ejus, cujus fructus turbinatur. flos unius (differentia etenim in hoc non nihil) oblongior & angustior, colore subluteus: alterius brevior, & qua reflectitur parte, in purpura sub- nigricans. fructus hujus pyri modo è latiore se-

A de fastigiatur: illius in rotundo oblongus: utrius- que striatus. femina qualia longe radices orbicu- latae ac tuberosae, gultu & odore longae. Clema- titis longis, praetenuibus, viticulosiq; suis cauli- culis, ac non raro ramosis, vicina quaevis admi- nacula cõprehendit, quibus se Smilacis modo im- plicat, ac circumvolvitur. folia longiori pediculo haerent, levia, lata, acuminata, uti aliarum flos si- milititer cavius, oblongus, luteus, aut ex purpura nigricans, fructus haud differentes, tenuius autè radices sunt, & praelongae, modo per summa ser- pentes, mox altius demissa, colore praede- dentium. *Dioscoridis* exemplaria, *Clematitem* foliis esse, habent *ἀειζών μικρὸν ἰσχυρὸν*, sed legendum est, *ἀειζὼν ἰσχυρὸν μικρὸν*. Depuratus est de Cle- matite & Theophrasti locus. nam ubi legitur, *τῆς ἁγροῦς ἢ μελάνας*: & *μοχρὸν, φιλῶν ἢ ἕως σπασσῆμε* *Φαίης* *τῆς ἀλασῆς*; restituendus est, *τῆς ἁγροῦς ἢ μελάνας*, id est, colore melina, & *Φιλῶν ἢ ἕως σπασσῆμε* *τῆς ἁλ- ῆς*. *Aristolochias* autè nasci pinguibus & cam- pestribus locis, Plinius refert. Hispaniè agri haru- trium feraces sunt. Longam & rotundam in Ita- lia, ac Narboneusi Gallia reperire quoq; est. Cle- matitem Petrus Bellonius in Ida Cretae monte a se inventam scribit. Carolus Clusius circa Hispan- lim, plurimisq; aliis Beticæ Hispaniè locis, in du- metis, & veprib. offendisse sese hanc refert. Flo- rent Aristolochia in Belgio quidem Majo, aut Junio: alibi & in calidioribus regionibus prius. Colliguntur autumno: siccat ad Solem, & ser- vantur per annos duos vel tres. Nuncupatur Ari- stolochia, Graecis *ἀριστολόχη*, quoniã *ἀριστή* *παι- νήρης*, id est, optima puerperis sit. Priorem *ἀριστο- λόχην* *μεγιστήν*, id est, Aristolochiam longam, ab ipsius radice forma, item & *διὰ τοὺς ἰσχυροὺς* *καυτοὺς* *τῆς ἁλῆς* nuncupant, & Aristolochiam quoq; marem. Altera foemina existimatur, & *ἀριστολόχη* *στρογγύλη*, sive rotunda Aristolo- chia dicitur: à nonnullis etiã *χαυρομήλον*, ceu terræ malis. Cyclaminus tamen, & terræ malum appel- latur, ab Aristolochis multum differens. Tertia Aristolochia *καλομαρτῆς*, veluti farnæcia cogno- minatur. Reperiuntur porro & apud Apulejam Aristolochiae & aliae appellationes: ut *ἀγροῦς* *βίβλα*, *ἰβρίνα*, *πολεῖον*, *δαίδρον*, *σπασσῆς*, quæ cū specie proprie sine non satis appareat, ac omnibus com- munes videntur. Facultate autè omnes hæc Ari- stolochiæ excaescent, refectantq;, & ad tertium utriusq; qualitatis ordinem pertinent, extertendi potentiam unã habentes. *Dioscor.* longam ad- verius serpentes, & mortifera, drachmæ pondè cum vino bibi, & utiliter imponi refert: ac cum myrrha pipereq; potum, expellere omnia in u- teris a partu relicta, item & menses, & fortis: i- demq; cum pessõ impositã posse. Rotunda cum ad hæc omnia, tum ad alia reliqua venena facit: item ad asthma, singultu, rigorem, splenem, ru- pta, convulsã, laterum dolores, cum aqua potat aculeos, & spicula extrahit: osium squamar in cataplasmatibus permixta admittit: putredines re- movet: ulcera sordida expurgat, & cava cum tri- de melleque implet: gingivas & dentes purgat.

Clema-

Clematitem Galenus fragrantiorē esse ait: itaq; A
ea ad unguenta unguentarios uti, sed ad sanationes infirmiores. Ceterū Pistolochiā hanc speciem nuncupari, πωλόπιζος verō cognominari, Plin. lib. 25. cap. 8. scribit. Est, ait, & quę Pistolochia vocatur quarti generis, tenuior quā proximē dicta (nempe clematidis) densis radicū capillamentis, junci plenioris crassitudine: hanc quidam Polyrrhizon cognominat. At facultate, & viribus hæc aliis reliquis haud abinolis videtur. excalfaciens similiter, & exsiccans non adeo B
tamen intense. Convulsis, contusis, ex alto præcipitatis, ex aqua potam utilissimam tradit, Plin. auctor est. Saracenicā deniq; Aristolochia tenuibus foliis frondosūq; ramulis, reliquis similis est, altior tamen, ac procerior, quā longa aut rotunda. folia ejus majora, quā Alari flores, concavi, oblongi, una parte prominētes, colore sublutei, fructus pyrorum instar turbinantur: semina in his interlecta, triangularia, sordide nigricantia, radix logi uti olea, mediocriter subinde crassitudinis, lutea, buxi ligno colore similis, amaritudine nec longa, nec rotunda inferior. Est autē hæc interdum exiguas tenuesq; reperti, ubi videlicet quandoq; & non ita dudum collectæ, & sublute. Ex relictis siquidem radicū particulis novellæ plantæ, tenellas initio ac sarmentitas radículas prominent. Multis in Germania, ac Belgio, nec non in Italia, & alibi, locis hujusmodi Aristolochia reperitur, juxta vineas marginesq; agrorum, Jero ac restibili solo, In hortis feliciter quoq; adolescit. Quem semel occupavit locū, ægrē deserit. Quanta cunq; etenim radice pars, licet alte atq; in profundo abditā, germen tamē emittit: adeo pertinacis est vitæ. Hujus ætate flores, autumno fructus colligi possunt. Vulgō Saracenicam nuncupant: Gall. *Sarajine*. Belgæ *Sarajne*. Germ. *Öberiney*: officinā Aristolochiam longam. Atq; pro hæc olim ab omnibus habita fuit, tandem Clematitem appellari coepit. Sed jam legitima Clematite reperta, quo hæc nomine alio quā quintę Aristolochię compellabimur: nisi forte Clematitem alteram, vel Aristolochiam longam majorem eam nuncupari magis placeat. Vi autem & potētia hæc Aristolochia reliquis etiam similis, insigniter amara, & calida, longa non inferior: proinde & pro hæc in omnibus compositionibus succedere, & recipi absq; ullo errore potest. *Dodonæus.*

IRIS (Ger. *Blaw gtiqin*, *Blotwuy*, Gall. *Flambe ou glayuel*, Ita. *l. ide*, *giglio azzuro*, *lilio celeste*. Hisp. *Lirio cardeno*.) æ celestis arcus similitudine nomē accepit. Folia fert gladioli, sed majora, latiora, & pinguiora. Flores in summitate cujusque caulis, æqualibus inter se spaciū distant, incurvi, varii: siquidē candidi, pallentes, lutei, purpurei, aut cærulei conspiciuntur: qua diversū coloris speciem quædā celestis arcus imago representari videtur. Radices subjacent geniculatæ, solidæ, odoratæ: quę frustatim dissecatæ in umbra siccantur, & trajectæ lino reconduntur. Passim in hortis provenit. Melior est Illyrica & Ma-

cedonica: & inter has laudatissima, quæ mutila ferē & densa constat radice, frāgenti contumax, subrufo colore, gustu amaro, odore perquā grato & sincero, ita ut nullum profus situm redoleat: quæ dum tunditur, sternutamenta movet. Secundum locum habet Africana, candidas, gustu amara. Terebines in vetustate sentiunt: tunc tamē odoratiores reddi solēt. Floret Vere, Majo potissimum mense, quo sanē tēpore flores colligi debent. Radices autem autumno. *Vis omnibus excalfactoria, extenuans, contra tussim efficac: humorum, qui ægrē rejiciuntur, crassitiē digerunt: bilem, crassamq; pituitā ex hydromelile drachmis septem epotæ, purgant: somnum conciliant, lachrymas ciunt, torminibus medentur. Eadem potæ ex aceto auxiliantur serpentum ichibus, lienosis, convulsis, perfrictionibus, horroribus, & quibus genitura effluit: menses ex vino potæ pellant. Decoctum earū, feminarum fortibus utiliter imponitur, ad emolliendos locos, laxandaq; in eis venarum spiracula: sēchiadicis infunditur: fistulas ac sinus carne explet. Radices ex melle glandis modo subditæ, partus extrahunt: quineciam coctæ & illitæ, strumas, veteresq; duritias emolliunt. Siccæ quoq; ulcera replent, & cum melle purgant: nudata ossa corpore operiunt: doloribus capitis cum aceto & rosaceo magna utilitate illinuntur. Admotæ cū albo veratro, & duabus mellis partibus, lentiginēs & vitia cutis in facie à Sole contracta emolliant. Pellis, malagmatis, & acopis inseruntur. Succus hydroptis propinandus, quoniam recenti Illyrica destituimur, è nostrate elicitur, ducitq; abunde aquas. Mania oris halitum commendat: dentium dolores mulcet, si radicis decocto iidem foveantur. Coquit item, abstergit, digerit, resolvit, lenit, reserat, expurgat, & deicit: vulneratis medicamentis imixta sarcotica est. Radicis expressus succus bilem flavam, pituitam, & aquas cutem subeuntes pellit: hæmorrhoidas fovu elicit Radix ipsa contrita, & ex aceto bibita, omnibus adverteatur venenis. Succus variis infusus cerebrum à pituita mirificè purgat: ventriculo tamen nocet, cū per se tantum bibitur. *Dischorid es*, & *Matthiæus.*

Iridem ex Illyrica accipi vult Andromachus nō sine ratione: nam si eam conferamus cū altera, quę in Africa crescit, reperietur secundum Galenum 1. lib. de Antid. unam alteri præferre, quārum vivum corpus cadaveri. Quanquam quæ crescit in aliis quibusdam locis, nō multum Illyrica est inferior, & ex nostris Florentina est præstantissima: nec in Illyriam eam ob causam necesse est nos mittere, cū alibi quoq; laudabilis reperiat. Quod si quis eam diligentiam adhibeat, ut ex Illyria afferēdam curet, procul dubio multum proderit: at si ex aliis regionibus eam accipere necesse sit, operam det, ut hæc notas habeat, nimirum, ut sit densa, dura, rubescens, brevis, odorifera, gustu mordax, sine mucore, & quę inter terendum sternutationē excitet, quod de Iride absolute ita dictum intelligendum est.

Sciendum quoque, quantum ad colorem, Florentinam esse albam, quemadmodum & alia, quas hucusque in Italia vidi, unde non nimis follicite colorem rubescens, qualis in sola Illyrica apparet, nos requirere oportet. Neq; refert, quod Galen. cap. 23. lib. 4. de simplic. Medic. quasi generalem regulam tradat, Omnia, quae colore fulvo, aut flavo, aut rubro, sint praedita, esse calidiora albis: & exemplum affert de Iride. quoniam Damocrates, ut patet ex eodem Gal. lib. 8. de comp. Medic. secundum loca. cap. 10. ad quoddam Malagma, quod pro epate conficitur, accipit Iridem albam.

B E D E G U A R, Dioscoridi SPINA ALBA, Germ. Weiß distel/oter Stechtant, Gall. Char-don nostre Dame dicta, ex quarundam sententia, ea est planta spinosa, quae folia habet longa, angusta, maculis albis distincta. capitula spinosa, & in his flores purpurascens. Nascitur in montanis. Colligitur radix autumnis: siccatur & conservatur per annum. * Pota coeliacis, stomachicis, & iis qui cruentam extulsiunt, efficax est. urinam cit. tumoribus illinitur. Decocto ejus dentes in dolore colli prodest. *Dioscorides.*

T H O R A C E M etiam exalfaciunt, seu punitam in thorace coquunt, radix Enulae, Glycyrrhizae, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus exalfacientibus cor.

B E E N album secundum quosdam polemonium est Dioscoridis: ea, inquam, planta, quae radice constat cubitali, candida, caule geniculato, betonicae altius vocatae non dissimili, ex quo dependent vesiculae, seu folliculi quidam rotundi & candidi, folia polygono mari similia, majora tamen & longiora, & ex intervallis bina. Notissima est per Hetruriam. Been rubrum aliqui Dioscoridis tripolium esse volunt: pro hac ostendunt plantam quandam in maritimis nascentem, foliis glastii, magis virentibus, longioribusque: caule per summa diviso, flosculisq; purpureis onusto: radice rubra, palmum longa & contorta. Been rubrum cum hac descriptione magis quadrat, quam album cum polemonio: donec tamen certius de ea judicium statuatur, radice pastinacae sylvestris, aut saryrii, aut terebinthi summitatibus utemur. * Ad cordis affectus conducunt. *Medici Florentini.*

C O R A etiam exalfaciunt, radix Buglossae, Zedoaria: de quibus vide supra suo loco.

De radicibus stomachum exalfacientibus.

C A L A M U S odoratus in India nascitur. Melior est fulvus, dense geniculatus, & qui assulose frangitur, plena araneorum fistula, albicans, lentus in mandendo, & astringens, cum aliquanta acrimonia. Is hodie incognitus est: vulgaris autem calamus aromaticus, Acorum forte est, ut supra diximus. De eo nunc plura non dicemus, sed pro eo Schœnantho utemur. * Calamus aromaticus urinam potu ciet: quare cum graminis aut apii semine coctus, in aqua subter cutem fusa morbo, renum vitis, sulcidio urinæ,

A ruptisq; commodè bibitur: menses & pota, & apposita pellit: rursi suffitu medetur per se, aut ex resina terebinthina hausto per arundinem fumo: ad muliebres infessus decoquitur, & clysteribus imponitur. Malagmaris & suffitionibus odoris gratia commiscetur. *Dioscorides.*

Calamus odoratus non affertur: utendū itaq; ejus succedaneo. Diximus autē supra, cum ageremus de regulis succedaneorum, de quibusdam simplicibus, quae non sine errore illius loco assumuntur. Nunc verò hoc addendum, in eodē libro de succedaneis, qui Galeno attribuitur, loco Agallochi sumi calamum odoratum: contrariū itaq; fieri etiā potest, sumendo Agallochum pro Calamo. quae substitutio ex teris praefertenda, tanquā melior. Nam Agallochum quoq; calidum & siccum est in secundo gradu, ut ex Serapione colligitur, & pariter astringens, amarū & odoratum, quemadmodum etiā Calamus: praeterea ut plurimū est lignosum, quare omnes partes simile sunt: & tamen nescio quid acrimoniae in se Calamus contineat, quod in Agallocho non deprehenditur, nihilo tamen minus, cū propterea gradus nō mutantur, & tantū hoc augeat subtilitatem partium, inq; aliis omnibus proprietates sic eadē, hoc nō multum curandum est, donec aliud simplex sese offerat, quod hac in parte illi adhuc magis simile sit: nam raro admodū omnia simul inveniuntur. Potest equidē augeri nonnihil pondus, ut aequetur id, quod in Calamo virium praeterea reperitur, quemadmodum cum Cassia fieri solet pro Cinamomo. At non duplum accipiat, (quonia non ita longē differunt suis facultatibus.) sed certia pars tantum, quod etiā fecit Aetius in sua Theriaca. sumēdo novē drachmas piperis nigri, loco sex drachmarū albi. Bononienses pro vero calamo receperunt in suam Theriacā, Calamum vulgarem. Nam judicant, quaequam non ipsemet sit calamus, obtinere tamen in calido & sicco, gradum quoq; secundū, & alias, de quibus diximus, proprietates: quod sane à me quoque non improbat, non solum, quia veris rationibus innititur, sed etiā quod facilius Agallochum pro Xylobalsamo substituere possimus, ut paulo post dicitur. Nam non convenit, ut bis unum simplex accipiat, cū praefertim id necessitas minime requirat, quemadmodum etiam multi praestantissimi Medici sentiunt.

C A R Y O P H Y L L A T A radix, Ger. Venedetentoury/ caryophylli spirat odore, tenuis, nigra, & bene olens. Nascitur in montibus & in viis juxta septa. Colligitur mense Martio: siccatur & conservatur per annū. * Hac recentiores utuntur pota ad thoracis interna vulnera. Quin & ejus succum admixta erugine cuniculosis cōtumacibusq; ulceribus utiliter injiciunt. Eadē olfactu spiritus recreat, & frigidū roborat cerebrū. Epota prodest coeliacis, dysentericis, foeminarū profluviis, & cruenta exuentibus. Tam intus sumpta, quam foris illa: entero celis auxilio est. Temperamentum ei exalfaciens & exiccans, ut manifesto sunt indicio ejus radices: quippe quae gustu

gustu odorata, astringentesq; deprehendantur. Quibus qualitatibus non modo attenuare, discutere, & astringere valent, sed etiam roborare. *Matthiolum.*

GINGIBER, ZINGIBER, Ger. Ingwer, Gall. *Gingembre.* Ital. *Gengera.* Hisp. *Gengibre* nominatur: planta est in Troglodytica Arabia magna ex parte nascens. Radix est herbæ graminis modo serpentis, candida, odorata, piperis sapore & viribus, nisi quod tardius, sed diutius calefacit, ut longum piper. Damnatur teredinibus exesum, pulverulentum, tectorio quovis circumlitum ad pondus, & magis ad exesionem tendendam. Cibo conveniens est, & cum condimento assumitur. * Excalfactoriam vim, & excoquentem habet: alvum leniter emollit: stomacho utilis est: efficax adversus ea, quæ oculis caliginem offundunt, in antidota addi solet. Viride in India saccharo conditum, senibus pituitosis, ac frigidis maleq; concoquentibus accommodatum est. *Dioscorides.*

Zingiber quidem notum est, sed quod bonitatem summam præ se ferat, in exigua copia ad nos affertur: sed est penitus carnosum, & insectū pallida vel rubra aliqua terra, qualis est bolus Armenus falsus, quod non tam fit conservandi sui causa, (facile enim propter humiditatem excrementitiam, cariem & teredinem suscipit) quàm occultandi ejus defectum, & obturandi illius foramina. Eligendū itaq; est albū, sine carie, & quod sapore & odore admodū sit acre. Quod si ita perfectum haberi nō queat, laudarem illud quod conditum ad nos affertur: modō certi simus, quod viride sit collectum, & statim saccharo impositum, nō quod prius siccum & coquendo emollitum fuerit: nam propter coctionem melior ejus facultas in aqua remanet.

СТОМАХУМ quoq; excalfactione, seu in eo pituitam cōcoquant, radix Freniculi, Galanga, Raphani, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus excalfacientibus hepar.

КУРСУМА Arabū, radix est officinis nota. Creditur Cyperi genus esse, quod *Dioscorides* in India nasci asserit, gingiberis effigie: * quod manducatum, croci vim reddit: gustu amaro sentitur, & illitum presentem psilothri vim exhibet.

RADIX ASPARAGI vulgō nota est. Nascitur in hortis. Colligitur autumnō: siccat, & servatur per annos duos. * Cum vino aut aceto cocta, luxatos artus mulcet. Decocta cum ficis aut cicentibus, sumpta regium morbum sanat: coxendicis cruciatus, stranguriāq; levat. Alligata radix, aut haustum ejus decoctum, conceptum admittit, & sterilitatem adfert. *Dioscorides.*

RHAPONTICUM, quod vulgō Rhepenticum dicitur, radix est nigra, centaurio magno similis, sed minor, & rufior, sine odore, fungosa, levis: quæ trita, manducataq;, colorē reddat pallidum; ad crocum inclinantem, à Rhabarbaro duntaxat (ut nonnulli putant) solo loco, in quo nascitur, differēs: nā rheum barbarū ex regione

Meridionali advehitur, rheum verō Pōricum ex Septentrionali. Ad hec rheū Pōricum radice constat lōga & tenui, rhabarbarū autē crassa & brevi. Aliquorū præterea opinio est, eam plantā quæ hodie in hortis seritur, rumici similis, quæq; rhabarbarū existimata est, verum esse rhapōticum: seseq; expertos asserunt, easdem quas rhabarbarum habere facultates, si detur dupla quāritate.

Adfertur ad nos verū rhapōticum, nō est autē centaurium majus. Optimū habetur, quod teredines non sensit, quod gustatu eū remilla adstrictione lætescat. Adulteratur decoctione: dignoscitur verō, quod partes exterae nō sint densæ & cōpactæ, verum rara substāti, & gustu nihil, aut minimam adstringens. Colligitur mense Augusto: siccat ad Solem, & servatur per annos tres. * Id eposū, facit ad inflationes, stomachi imbecillitatē, & omne genus dolores, ad convulsā, ut pta, lienosos, hepaticos, tormina, & renum, vesicæ & pectoris vitia, adversus intenta præcordia, & vulvæ mala, coxendicum dolores, sanguinis excreationes, suppuria, singultus, dysenterias, & coliacorum affectus cōtra febrium circuitus, & venenatorum morsus. Datur in singulis valetudinibus eodē, quo agaricum, pōdere, & cum eisdem liquoribus: si febri careant, in mulso: si dissolutio est stomachi, id est, cūm cibi tenax non est, manditur, & sine lectione ulla devoratur, Liventia, lichenasq; tollit, cum aceto illitum. Inflammationes omnes veteres ex aqua oblitum dissipat. Summa ejus vis adstringens, cum aliquanto calore. *Dioscorides & Medici Florentini.*

In *Rhapōtico*, cujus radix sola in usu est, ait Galenus quoq; fraudem committi solere. Nam in locis illis ubi crescit, quamprimum ex terra erutum fuerit, excoquant ad extrahendum succum, quo facto succū quasi ex *Rhapōtico* sine adjecta aqua per se extractum, & radicem ita coctam antea, tanquam adhuc crudam & bonam vendunt: unde opus est magno judicio, quo naturam à cocta discernere queamus. Quod facile potest ab illo fieri, qui semel tantum crudam diligenter cōtemplatus fuerit: cocta enim per totam substantiā magis rara, nec ita densa & compacta est, & in gustu non præbet tam validam adstrictionē, qualem habet cruda. Præterea brevi tempore solet foraminibus exedi. Idem de *Rhabarbaro* *Mesues* dicit. Unde nonnulli existimant, *Rhapōticū* Græcorū, & *Rhabarbarū* Arabum esse unā eandemq; plantā. Sed hic locus nō est ut hanc controversiam discutiamus. Satis est scire, *Rhapōticū* legitimum ceptū esse afferri cū illis notis omnibus, quæ *Dioscorides* illi assignat, & differre à *Rhabarbaro* usitato. An verō illa differētia inde tantū oriatur, quod distet ratione foli, & alioqui sint ejusdē generis, aut quod sanē specie sint differētes, nunc tanquam nimis longā disputationem omitteremus. Neq; opus est hic de succedaneo loqui, quandoquidē verū sine multo labore, qui modo est, Venetiis investigare poterit. Quod si ejus loco *Rhabarbarum* etiam substitueretur, parum meo quidē judicio

aberraremus. Nam tamen magis alvum solvat quam Rhaponticum, non tamen in tanta copia hic accipitur, ut hanc suam facultatem exercere possit, quemadmodum in Agarico quoque accidit. Hæc aliis secundum Paulum & Avicennam magnâ inter se similitudinem habent. Optimum est non cariosum, & quod inter mandendum sit mucilaginosum, & leniter astringens, colore pallido, aut quod propè accedat ad colorem Croci. Crudum Rhaponticum affertur radicibus oblongis, non adeo crassis ut Rhubarbarum, sed colorem ferme similem obtinet. Vulgus Pharmacopœorum pro Rhapontici radice accipiunt centaureum majus Dioscoridis: quod idem fit apud nonnullos, qui nimis pertinaciter Barbarorum sententia inhaerent. Neapoli: sed eò magis reprehendendi sunt, quò minus peritorum Medicorum hac in parte monitis obtemperare voluit.

Sylvestris Myrtus, aliquibus **Oxy-myrsine**, aut **Myrtacantha**, Latini **Ruscum** appellatur. Folium fert myrti, latius, in formam lanceæ mucronatum, bacca per maturitatem rubescunt, rotundæ, à medio folio dependentes, osseo intus nucleo: cubitales ramuli ab radice exeunt, vitillum modo lentis, fractu contumaces, foliosi, radice graminis simili, acerba, & subamara. In asperis & præcipitibus locis nascitur. Colligitur radix autumnò: siccatur & conservatur per annos duos. * Potè urinam cit: menses pellit, vesicæ calculos frangit, stillicidio urinae medetur, dolores capitis sanat, & regium morbum. *Dioscorides.*

Hepar etiã excalfaciunt sive pituitam in eo concoquunt, radix Apii, Fœniculi, Petroselinii, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus excalfaciuntibus splenem.

Fraxinus arbor nota est. * Cujus radices in vino potè lienis dolores auferunt.

Gentiana, Germ. Engien. Gall. *Gentiana* nominatur: hujus inventio prima assignatur Gentio, Illyricorum regi, à quo cognomen tum habuit. Foliis partim proximè radicem juglandi, plantagine similibus, sub: ubris: partim à medio caule, & præsertim juxta cacumen paulum dissectis, caule cavo & levi, digiti crassitudine, geniculato, ex intervallis majoribus foliato, binum cubitorum altitudine, semine in calycibus lato, levi, glutinoso, sauis ad spondilii semen accedente, radice longæ aristolochiæ, longa, crassa, amara. Locis gaudet umbrosis, frequens in Italiæ, Illyrici, Germaniæ, Galliæq; montibus. Flores æstate, semen autumnò non raro perficit. Colligitur mense Augusto, vel autumnò: siccatur ad Solem, & servatur per annos tres. Eligitur foris colore buxæ, intus erocante, amarissima, dura, parum rugosa, frangi contumax. * Vis excalfactoria, & astringens: contra morsus serpentum, duabus drachmis, cum pipere, ruta, & vino potè auxiliatur. Extracti succi drachma, laterum doloribus & ex sublimi deturbatis, rupis & convulsis prodeat: hepaticis & stomachicis potè

A cum aqua subvenit. Radix collyrii modo subdita, partus ejicit: imposita, ut lycium: vulneraria est, & ulcerum cucullatum depascendum medela. Succus præcipue eodem effectu prodest: oculis inflammatione laborantibus illinitur: pro meconio collyriis acribus immiscetur. Radix vitiliginem absterget. *Dioscorides.*

Gentiana est notissima, cujus radice utimur, quæ debet esse plena, densa, non rugosa, & sapore amarissimo: quæ sit collecta in montibus, non in palustribus locis. Talis ab unoquoque Herbario facile haberi poterit.

Splenem quoque excalfaciunt, seu in eo pituitam concoquunt, radix Acoti, Apii, Alparagi, Aristolochiæ rotundæ, Fœniculi, Capparorum, Petroselini, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus excalfaciuntibus renes.

Fragariæ radices & herbe decoctum, potè jecoris inflammationibus confert: renes & vesicam purgat: vulnera & ulcera sanat: muliebres fluxus, & levitates intestinorum cohibet: cordis affectibus valde succurrit. *Andermæus.*

Saxifragiæ radix in petris & asperis locis nascitur. * Stranguriæ prodest: urinam cit, renes & vesicæ calculos pellit. *Dioscorides.*

Renes & Vesicam excalfaciunt quoque, radix Apii, Petroselini, Pentaphylli, &c. de quibus vide supra.

De radicibus excalfaciuntibus uterum & juncturas.

Matricis excalfaciunt, seu in ea pituita concoquit, radix Rubiæ: de qua vide supra suo loco.

Juncturas calefaciunt, radix Costi, Zingiberis, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus refrigerantibus stomachum, hepar & splenem.

Sonchi radix refrigerat, modicè astringit. * Unde æstuantis stomacho & inflammationibus illiti profunt. Succus eorum stomachi rofiones forbitone mitigat: lac elicit in vellere appositus: sedis ac vulvæ collectionibus opitulatur. *Diosc.*

Stomachum, Hepar, & Splenem quoque refrigerat radix Cichorii, &c. de qua vide supra suo loco.

De radicibus astringentibus.

Cyperus juncus est triangularis, interdum quadrangularis, cubitalis aut major, folia fert porracea, longiora & angustiora, in summo caule minuta, semè completentia: radices, quarum in medicina usus, inter se coherentes, oleis obliquis similes, vel rotundæ, nigre, suavi odore, & amaro gustu. Nascitur in palustribus. Duorum generum in Italia reperitur. Unum exiguum, cui radices oleæ similes: hoc præfertur. Alterum majus, cujus radices inæquales, & contortæ. Optima ea est radix, inquit Dioscor. quæ gravior est, densa, plena, dura, aspera, odorata cum quadam acrimonia, qualis est Cilicia, Syriaca, & quæ à Cycladibus insulis petitur. Sic & hodie, quæ ex Orente advehitur,

advehitur, melior est nostrate. Aliud Cyperi genus in India nasci Dioscorides dicit, zingiberis effigie: quod et cetero modo tingit. Illud veterum Curcuma esse, non abs re plerique existimant. Cypero vis calida inest. Venarū spiracula laxat: urinam ciet: ad calculos, aquamq; subter cutem utilissimè bibitur: adversus scorpionum ictus remedio est: perfrictionibus vulvæ, & præclavonibus fori prodest: pellit menses. Contra ulcera oris, etiam si deapascant, vorentq; farina ejus efficax est. Malagmaticis calcamentibus, & unguentorum spissamentis bene adjici solet. *Medici Florentini ex Dioscoride.*

BISTORTA folia in longiusculis pediculis promit oblonga, lata ac acuminata, Lapathi similia, verum venenosa, & superne quidem virescentia, inferius verò in cæsis colore candicantia: inter quæ medii exeunt caules pede altiores, rotundi, minoribus aliquot foliis circumvestiti, spica in fastigio exiguis flosculis è diluore rubore purpurascente, semina in qua tandè triangularia, splendens, veluti oxalidis radix subest crassa, oblongior, geniculata, nonnunquam retorta, multis fibris capillata, foris nigricans, interiore verò pulpa non intense rubescens, gustu adstringens. Fuchsius duas hujus species facit, unam folis rugosioribus, aliam levioribus: & radice hanc magis in se contorta, illam verò majore, & minus complicata, multumq; fibrosa. Reperitur bistorta locis humentibus, in opacis sylvis: pingui ac lutofo solo. *Marthiolus in montibus exte refert.* Adolefent etiam feliciter in hortis, perenni radice nititur. Majo ac Junio flores spicati vigent: semè postea maturecit. Ab intortis & convolutis radicibus nomen Bistorta habet. *Ger. Mater-mura, Belge Herysthenæ. Galli Bistorte* appellant. Colubrina & serpentaria: à Germanica voce etiã dicitur: & à quibusdam Dracunculus. Sed à Dioscoridis Dracontio multum differt. Pivianerū autem Dracuncolorum aliqua fortassis species est. *Plinius siquidem lib. 2. cap. 16. id quod Greci Dracontion vocant, triplici sibi effigie demonstratam refert: folis betæ, non sine thyrsio, flore purpureo: alios radice longa, signata, articulosâ; monstrasse: terram demonstrationè fuisse folio majore quàm cornus, radice arundinacea. Deinde infra lib. 27. cap. 2. in agro hospitis reperit ait, Dracunculum appellatum, caule pollicari crassitudine, versicoloribus viperarum maculis, quem ferebant contra omnium morbus esse remediū. Atq; primus horum Dracuncolorū Aro, auctore ipso Plinio, similis est. Tertium aquaticè esse Dracunculū. Posterior, Dracontion majus Dioscoridis esse videtur, & Plinius hunc à reliquis tribus differentem etiã ostendit. Alius est, inquit lib. 27. cap. 2. quem nos in priore volumine ejusdè nominis diximus, sed huic alia figura. Superest secundus Dracunculus, qui si idem est cum eo, cui cap. 16. lib. 24. statim initio, radicem tradit esse subratilâ, & draconis convoluti modo, multum cū Bistorta convenit. Nā Bistortæ radix intorta & convoluta est, ac colore, què subratilū*

dicere liceat. Est eadè & veluti geniculis articulata, ut secundi Dracontii, quod conjecturâ & suspicionem auget. Sunt tamen ex recentiorib. qui Bistortâ omnino aliâ esse volunt. *Marthiolus siquidè in epistolis medicinalibus Behen rubrū esse scribit. Gesnerus ad Limoniū refert: alius placet Britannicâ esse. Sed Behen tam rubrū quàm albū, (duplex etenim est) radices sunt odoratæ: potentia calidæ, ad Venerea faciēs: ut Avicenna & Serapio memorie prodiderūt. Bistortæ verò radix odore caret, refrigerans, adstringensq;: Venereis adversatur. Limoniū aut folia habet, Dioscoride teste, Betæ tenuiora, & longiora seminaq; rubrum. Contra Bistortæ minorâ durioraq; sunt folia, & semen oxalidis. Britannica verò folio est Lapathi nigriore, & hirsutiorè, radice tenui, & brevi, Dioscoride & Plinio auctoribus. Bistortæ lævis folia, & inferna parte candidula, radixque multo major quàm tenuis ac brevis appellanda sit. Jam & Britannicæ succum, & folia in hyemè reponenda Apulejus suadet: causam addens, quòd non semper appareat. At Bistorta vivax radice est, & nullo non anni tempore reperiri potest. Quæ Bistortam, & ab Arabum Behen, & à Dioscoridis Limonio, nec nō à Britannica differentè esse satis manifestè ostendunt. At facultate Bistorta frigida, & cum resiccatione validè adstringens. Radix meoles, & undequaq; profluentem sanguinè supprimit: alvum sistit: vomitum cõpescit: dytenteris medetur, quovis modo assumpta. Tonillarū, faucium & oris inflammationibus succurrit: gingivas firmat, decocto aut succo ejus ore collato. Idem possunt folia, & semina sed tamen minus efficaciter. *Dodonæus.**

BOLBOCASTANO folia sunt tenuia, dissesta, atq; divisa. Apii tenuiora, ac minorâ, Crithmi aut potius Anethi similia: cauliculis tenuis, & dodrantalis: flosculi parvi in umbellis candicantes: semen non magnū, oblongum, angustius quàm freniculi, odoratum, obsoleto Cymini colore nigricans, radix rotunda, exigui rapi forma, foris nigra, & ubi inaruerit, rugosa, intus pulpa cãdida, sapore inter castaneam & pastinacæ medio. In arvis & agris nonnullis Zelandiæ ac Hollandiæ Bolbocastanon reperitur: item & in Græcia, Chio ac Rhodo, auctore Gulandino. Fertur & in Britannia sive Anglia provenire. Nec desituitur eo quoq; Germania, si non fallimur. Nam radices, quas ad Rhenū Moguntia in arvis & hortis inveniri Lonicerus tradit, Bolbocastani sunt, nō autem, ut ipse opinatur, Ornithogali. Scribit autem has esse rotundas, castanearum magnitudine, pullo extrinsecus cortice, intus carne candida, gustu dulci, crudas, tostasq; in aqua edi: cauliculum esse singularem tenerū, ab imo nudū, folia cumini, flores in umbellis veluti Anethi, quale Bolbocastanum esse jam diximus. Vigent Bolbocastani flores Junio: semen postea ad perfectionem venit. Meminit Bolbocastani Alexander Trallianus lib. 7. inter ea, quæ purulentis utilia sunt, cibaria: ipsum referens Guinterius dictionem existimavit corruptâ, legendumq; esse

Βολβοκαλιανός: sed tam peregrina hæc vox est, quam *Βολβοκαλιανός*. Bolbocaltanum autem à forma bulbi, & sapore castaneæ nomen invenit suum. Nostra ætate pleriq; à *Βολβοκαλιανός* nuncupant: Zelandi *Klein erduoten*. Ger. *Klein erdmis*. Est autem Bolbocastani radix moderatè calida, & sicca, simul & adstringens: femen verò calidiùs & siccius. Editur illa cruda, sed suaviùs cocta: sanguinem spuentibus & mingentibus utilis. Semen aperiendi vi præditum, & diureticum esse videtur. *Dodonæus*.

ASTRINGUNT quoq; radix Gentianæ, Penthaphylli, Rhapodiæ, &c. de quib; vide S. suo loco.

De radicibus discutientibus.

ASPHODELUS, hastula regia, Gall. *Haste Royale*. Ger. *Goldwurz* / vulgaris est notitiæ: folius majoris porri: caule levi, ferente in cacumine florem, quem anthericon appellant: radices subjacent oblongæ, rotundæ, glandibus similes, gustu acres. Nascitur in montibus, sylvis, nec non hortis satius. Colligitur radix autumno. *Excalfacit, urinas & menses cit: lateris doloribus, ruptis, convulsis, & tussibus, drachmæ pondere pota ex vino medetur. Ea verò vomitiones adjuvat, ludieri tali magnitudine commanducata: à serpente demorsis datur aptissimè, trium drachmarum pondere, verum foliis, floribus, & radice ex vino morsus illinire oportet: item ulcera fordida, & depalcentia: mammarum quoque, & testium in inflammationibus, tubercula, furunculosisq; decoctis in fœce vini bulbis, recentibus in inflammationibus ex polenta auxiliatur. Radicis succus adjecto veteri vino dulci, myrrha & croco, decoquitur, sitq; perquam utile oculis medicamentum: ad purulentas aures per se, & cū thure, melle, vino, & myrrha tritus, prodest in contrariam aurè infusus: dentium dolorem mitigat. Cinis è radice illitus, alopecias ad pilum reducit. oleum in excavatis radicibus igni decoctum, illitu exulceratis perniciosis & ambustis igni, conducit: & surditati instillatum in aurem auxiliatur. Candidam vitiliginem, linteo antea perfrectam in Sole, illita radix emendat. *Dioscorides*.

DISCUTIUNT etiam, radix Aristolochiæ rotundæ, Bryoniæ, Capparorum, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus abstergentibus.

BULBUS ESCULENTUS, vulgò cognitus, à nobis estur. Stomacho & alvo utilis, rufus, & qui ex Africa defertur. Amarus verò, & scyllinus, stomacho aptior est, & concoctionem adjuvat. *Bulbi omnes acrimoniam habent, excalfaciunt, Venerè stimulant, linguam tonsillasq; exasperat: multum alimenti præbent, carnes creant, inflammationem pariunt, luxatis, fractis, articulorum doloribus efficaciter illinuntur: spicula extrahunt: gangrænas, & podagras ex melle, aut per sese hydropicorum tumores, & canum morsus cum melle, & piperis polline illiti cohibent: sudores compescunt: stomachi dolores mitigant: fursutes & ulcera, quæ in capite manant, cū tosto nitro

Abstergunt, sugillata, varosque per se, aut ex ovi luteo, & lentiginis cum melle, vel aceto, emendant: fractis auriculis, unguibusque, ex polenta medentur. Iidem calidis cineribus torrefacti, tollunt ficus: item cum cinere è mænarum capitibus impositi. Cremati verò & cum alcyonio misti, vitia cutis in facie, atrasq; cicatrices, in Sole illiti emaculant: faciunt adrupta, si cum aceto cocti edantur. Sed copiosiore eorum cibo abstinentium, quoniam nervos tentant. *Dioscorides*.

BHELIDONIAE radix superne singularis, inferne in multa crocea capillamenta fibratur, in qua succus croci. *Abstergit: cum aniso & vino albo pota, medetur regio morbo, & ulceribus quæ serpunt: imposita cum vino, aut manducata, dentium dolorem sedat. *Dioscorides*.

ABSTERGUNT quoq; radix Aristolochiæ rotundæ, Ari. Asparagi, Alphodeli, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus aperiendis, extenuantibus, adurentibus, & emollientibus.

APERIUNT, Allium, Cepa, Curcuma, Rhaponticum, &c. de quibus vide supra suo loco.

EXTENUANT radix Iridis illyricæ, &c. de qua vide supra suo loco.

ADURENT, Allium, Pyrethrum, &c. de quibus vide supra suo loco.

EMOLLIUNT, radix Althææ, Malvæ, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus suppurantibus.

LILIORUM alborum radix, Ger. *Weiß Gitt*, genibus colligitur quovis tempore, sed maxime autumno. *Inflata, & ex rosaceo trita igni ambusta sanat, vulvam emollit, menses ciet, ulcera cicatrice obducit. Cum melle detrita nervis præcisit, luxatisq; medetur, vitiliginis, furfures, & lepras emendat: ulceraq; in capite manantia expurgat: abstergit faciem, & erugat. teritur in aceto cum hyoscyami foliis, & farina tritici mulcendis testium inflammationibus. *Dioscorides*.

SUPPURANT quoq; radix althææ, bryoniæ, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus glutinantibus.

DRACUNCULUS major, Ger. *Schlangen*, traut. Gall. *Serpentail*, ou *Serpentine* vocatur: caulem habet rectum, lævem, duum cubitorum, baculi crassitudine, verticilloribus draconum maculis, purpureis tamen evincensibus: folia rumicis sibi invicem implicata. Fructum summo caule facit racemosum, coloris primum cineræci, mox per maturitatem in crocum & purpuram vergentis: radicem prægrandem, rotundam, candidam, cortice tenui vestitam. Nascitur in sepibus umbrosis. Colligitur dum maturescit, & succus exprimitur, siccaturque in umbra. Radix quoque mellebus effoditur, elocaque particulatim conciditur, & funiculo transfixa siccatur in umbra. *Vis ei calefaciendi cum diluta vini potione. Crudam, coctamve cum melle delingi prodest contra orthopneas, rupta, convulsiva, tussim & destillationes: pota cum vino Vener-

rem stimulat: ulcera, quæ cacothæ vocantur, atq; phagedænicæ expurgat, præsertim cum vi-
te alba, ex ea & melle, collyria ad fistulas, & par-
tus erocandos componitur, ad vitiginis cum
melle, efficaciter illinitur: polypos & carcinom-
ata absumit, &c. *Dracunculus* minor folio
contat hederaceo, magno, candidis notis infi-
gni: caule recto, bicubitali, versicolore, macu-
lis resperso purpureis, ita ut anguem piene re-
ferat, baculi crassitudine: fructus summo caule
racematim coheret, colore primum herbaceo,
& cum ematurit, croceo, gustu feruens, mor-
daxq; radice aliquantulum rotunda, bulbosa,
aro non abfimili, tenui obdura cortice. Nasci-
tur in dem in locis, eademque vires cum majo-
re obtinet. *Dioscorides.*

**POLYGONATUM, SIGILLUM SALO-
MONIS,** Ger. *Wasswurz*, Hetracis *Frazinella*,
Gall. *Seas de Salomon*: nascitur in montibus, syl-
vis locis umbrosis, & juxta margines frutice cu-
bi- & altiore, foliis lauri latioribus, & Lemnibus,
sapore mali cotonei, aut pivoici, cum quadã ad-
strictione. Flores per singulos foliorum exortus
promit candidos, foliis numerosiores, incepta à
radice supputatione. Radicem habet albã, mol-
lem, longam, crebrò geniculatam, densam, gra-
veolentem, digitum crassitudine æquantem.
Major ac junio flores, angustio fructus colligi
possunt. * Radix vulneribus efficaciter illinitur:
quinetiã maculas in facie delet. *Dioscorides.*

SYMPHYTUM, CONSOLIDA MAJOR,
Ger. *Wundwurz*, & *Wundwurz*, Gal. *de la Consyde*,
caulè emittit bicubitalè, aut majorem, crassum,
levè, angulosum, ut sonchi inanem: circa quem
brevis intervacante spacio, folia exeunt angustã,
bugioslo proxima, oblonga, hirsuta: caule secũ-
dum angulos quosdam strato: foliis tenuibus,
ex alarum sinu prodeantibus: in quibus flores
lutei, & circa caulem velut verbauci semina emi-
cant. Tam caulis, quàm folia aspera lanugine
horrent, tactuq; pruritus cõcitant. Radices de-
mittuntur foris nigre, intus candidæ, viscosæ:
quarum est usus. Locis aquis palustribusque
provenit. Per integram ætatem floret. Radix
tamen in autumno carpèda venit. * Tritæ & po-
tæ cruentis excretionibus, ruptisq; proficiunt:
recentia vulnera illitæ, conglutinant: carnes
quoq; si concoquantur, coquantur additæ. Inflan-
mationibus præsertim ledis, cum senecionis foli-
is utiliter illinuntur. *Dioscorides.*

GLUTINANT quoq; radix Aristolochiæ,
Gentianæ, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus flatus discutientibus.

ERYNGION, Germ. *Mansdrew*, *Wassstet*,
Gall. *Charaden nommè Cent-testes*, nominatur:
aculeatarum generis est. Cujus folia in principio,
sale cõdita, in cibos recipiuntur. Lata autè sunt, &
extremo ambitu aspera, gustu aromatica: sed ubi
adoleverunt, circa complures caulium eminentias
in spinas aculeantur, in quorum summitati-
bus globosa capitula, durarum acutissimarumq;

spinarum ambitu stellatim circumvallantur, quo-
rum color aliàs viridis, aliàs albus, interdum car-
ruleus invenitur. Radix oblonga, lata, foris ni-
gra, interne candida, pollicis crassitudine, odo-
rata. Nascitur in asperis & capellibus. * Vim ha-
bet excalfactoriã. Potã menses & urinas pellit: tor-
mina in illationesq; discutit: cõtra jecicorũ vitia,
serpentum morsus, & hausta venena, cum vino
prodest: bibitur ad versus plurima, cum feminis
pastinacæ & j. appensa, illinãre, tubercula discu-
tere proditur. Potã cum hydromelite radix, opti-
sthotonicis, & comitialib. in edetur. *Dioscorides.*

ZURUMBETH apud Arabes nihil aliud de-
signat, quàm Arnabo apud Græcos. Est autè Ar-
nabo, arbor procera, in Oriente proveniens: foli-
is longis, colore viridi, in luteum languescen-
te, salicis modo, sicuti & ramorum cortex. Infru-
gifera est, citreum odorem spirans. *Matthiolum.*

SPICA CÆLTICA, exigua planta est, folia
habens oblonga, in extremo lata, florem luteum:
ad radices multa exigua habet adnata, spicis mi-
nutis similia: hæc cum radiculis, abjectis foliis,
in usu sunt, & valde odorata. Adulterantur im-
posita herba simili: sed facilis cognitio: nam fo-
lia adnatãq; breviora habet, candidior est neq;
amara, neq; odorata, ut vera Celtica est. Lauda-
tur maxime recens, jucundis odoris, radice nume-
rosa coherens, non fragilis & plena. * Urinam
mover vehementer, & stomacho utilis est. Inflan-
mationibus jecicorũ & suffusis auxiliatur. Con-
tra stomachi illationes, cum absinthii decocto
bibitur: item ad versus lienem, renum & vesicæ
vitia, & venenatos ictus ex vino. Additur in ma-
lagmata, potiones, & calfacientia unguenta.
Medici Florentini ex Dioscoride.

SPICANARDI, teste Galeno, radix est, nõ
spica. Nota est. Eligitur Syriaca dicta: cujus hæc
sunt notæ: ut sit brevis spica, largam gerens com-
mam, colore flava, odorata, aliquantulum redolens
cyperum sapore, linguã siccante, quæ diu in sua
odoris gratia permaneat. Adulteratur stibio cũ
aqua, aut palmeo vino ponieris causa inspirato.
Sed ex præcedentibus notis dignoscitur. Made-
facta etiam vendi solet: quod vitium ex eo depre-
henditur, quod candida sit spica, squalida, nul-
loq; pulvere obstita. Vim habet exiccantè & ex-
calfactoriã: urinã mover. Nauseæ, stomachi ro-
sionibus, illationibus, jecicorũ, reno morbo, renum
vitiis auxiliatur, &c. *Medici Florentini ex Dioscor.*

FLATUS quoq; DISCUTIUNT radix apii,
F acori, alii, colli, carnabadi, dauci, enule, scenicu-
li, galangæ, petroselinii, penicedani, zedoariæ, &c.
de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus semen generantibus.

SECACUL, non est eryngium, neq; Iringus,
qui habet folia Cretamini marini, neque Sigil-
lum Salomonis: sed verum Secacul est veterum
Siler, hoc est, radix illa, quæ Germanis dicitur
Ringelmorn / Oringelmorn / Rudien / & Geyten,
Gall. *Escherus & Seruiller*. * Semen generat, &
Venerem stimulat, Si in promptu non sit, ejus

loco radix pastinacæ sylvestris accipienda est. **A**
Cordus.

SEMEN quoque **GENERANT**, radix acori, bulbi, eryngii, galangæ, facryii, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus mensis moventibus.

CENTAURIUM magnum folia habet juglandis, oblonga, viridi brassicarum colore, serrata in ambitu: caule ceu ramicis, binum, aut ternum cubitorum, multis ab radice adnatis, in quibus capitula, ceu papaverum, in rotunditate oblonga. Flos caruleus: semine Cnico simile, ceu lanceis floccis quibusdam involutum. Radix crassa, gravis, solida, tripedalis, succo prægnans, cum adstrictione aliqua & dulcedine acris, & rubescens. Amat solum pingue & apricum, ac sylvas & colles. Colligitur autumno: siccat & conservatur per annos duos. * Radix convenit ruptis, convulsis, pleuriticis, spirandi difficultati, veteri tussis sanguine expuentibus drachmas duabus trita datur, si febris sit, in aqua, ceteris in vino: item ad tormina & vulvæ dolores. Ramenta ejus in collyrii formam vulvæ subdita, mensis atque partus extrahunt. *Dioscorides.*

FILIPENDULA radix urinæ stillicidio auxiliatur: item renum tum calculus, tum doloribus: stomachi inflationes discutit. Medetur spiritibus & anhelantibus, omnibusque in universum morbis, quos causa frigida excitaverit. Prodest comitialibus, inperso cibis radicem pulverem. *Matthiolum.*

GRAMEN vulgaris est notitiæ: cujus radix dulcis, articulis præcincta. * Hæc trita illitu vulnera coagulat. Decoctum ejus in potu, torminibus medetur, & urinæ difficultatibus: calculosa etiam vesicæ excrementa comminuit. *Dioscorides.*

MEON, **OSTRUTIUM**, **MAGISTRANTIA**, in Macedonia & Hispania plurimum gignitur, anetho foliis & caule simile, sed eo crassius: binum ferme cubitorum altitudine atollitur, sparsis in obliquum rectumque radicibus, longis, tenuibus, odoratis, linguâ exalfacientibus. Colliguntur Augusto mense. * Quæ servata ex aqua, vel trita citra coctionem, præcluserum renum, vesicæque, fractæ vitæ potu leniunt: urinæ difficultati medentur: stomachi inflationes discutunt. Torminibus, affectæ vulvæ, articulorum doloribus, atque fluxionibus pectoris, trita cum melle in eclegmate auxiliantur. Sanguine per menstrua pellunt, deflectionibus servata: infantibus autem illitæ imo ventri, urinæ movent. Quod si plus quam deceat, ex his bibatur, caput dolore afficiunt. *Dioscorides.*

Mentem ex sententia plurimum peritorum in simplicium cognitione exultatur ea planta esse, quam Herbarii Calabrenses appellant Imperatricem: cujus copia in monte Calabria Polino provenit. Radix nigricans est, numerosa, & subtilis, boni odoris, & sapore, ut ego quidem observavi, initio dulci, deinde amaro, & in fine acri. Folia habet Anethi, & in summa omnes notas à Dioscor. illi assignatas, Videtur mihi quidem

eadem esse planta, quam depingit Matthiolum, modo non sit male representata. Utimur radicibus siccatissimis in umbra, non marcidis aut levibus, nec cariosis, sed plenis, gravibus & odoratis.

VALERIANÆ tria genera passim occurrunt unum hortense, sylvestria duo. Reperiuntur verò & alia quædam, sed nomine, non effigie reliquis similes, ut quæ Rubræ cognominant, & quæ Græcam. Sativa sive hortensis Valeriana, prima folia edit oblonga, lata, lævia, virentia, atque indivisa: quæ verò secunduam caules majora, longiora, utrinque profundius laciniata. Elaphobotri sive Pastinacæ majoris foliorum emula, sed tamè minor: caulis cubito altior, levis, & concavus & intervallis rarioribus articulatus, è cujus geniculis bipa exeunt folia, & in fastigio flores in umbellis acervati, parvi, ab oblongiore & angustiore exiguo veluti collo sese pendentes, narcissi quidem effigie aliquatenus exprimentes, sed tamè multo tenuiores, & magnitudine ipsis plurimum cedentes, colore è rubente diluta purpura albicantes, radix digitalis crassitudinis, obliqua, fibris multis summæ terræ adhæret, plurima parte emittens: quæ dum resicatur, pinguis ac oleosa efficitur, & odore est suaviore, quam recens. Sylvestrium quæ major, foliis cum prioribus, tum iis, quæ circa cauliculos est, divisis, ac laciniosis, majoribus, & nigricantioribus quam sativæ, caulibus hujus lavis quoque, inanis & geniculatus, cubitoque procerior, flores in umbellis similes & dilute purpurei, radices tenues, & veluti multis capillamentis fibrosæ, odore non omnino destituta.

Altera sylvestris forma hortensem satis refert, sed longè minor est, prima ejus folia indivisa, reliqua in partes, ac laciniis dissecta, cauliculus dodrantalis, flores in umbellis aliarum similes ex lævi purpura albicantes, radices tenues, obliquæ, repentes, & tenuibus fibris capillatæ, odoris exigui. Seritur hortensis apud Germanos & Belgas. In Creta autè & Ponto sæpe spontis esse fertur. Sylvestres humentibus, locis, juxta rivulos fossas, & scrobes aquas habentes, reperiuntur, major harum in hortos translata luxuriat: minor verò egrè coalescit. Florèt hæc Majo, Junio, & Julio æstivis mensibus. Valerianæ passim appellantur, & Græcè Phu. Et prima quidè Phu apud Dioscoridè descriptioni respondet: neque obstat hoc parvus, & Narcisso minor. Quod si quidè major scribatur, errore sit Græci exemplaris, in quo sic habetur: ἡ δὲ ἴσχυρὸς ἡ βασιλικὴ, ἡ δὲ ἰσχυρὴ ἡ βασιλική. Sed pro βασιλική, id est, major, restituendum est ἡ ἴσχυρὸς, sive ἡ ἴσχυρὸς, id est, minor, ut ante nos Ruellius quoque annotavit. Id quod mox subsequens dictio ἡ ἰσχυρὸς, hoc est, tenerior, non modò innuit, verum & palam ostendit. Neque enim majora, sed minora, teneriora esse solent. Atque hæc habente Dioscoridè lectione, omnis admittitur scrupulus. Sunt namque Valerianæ flores ἡ ἴσχυρὸς ἡ βασιλική, quam Narcissi. Appellatur præterea Valeriana sativa à Dioscoridè ἡ ἴσχυρὸς ἡ βασιλική, id est, sylvestris, aut rustica nardus: à Plinio Nardus Cretica: hac ætate à quibusdam Marinella,

Genicularis, herba benedicta, & Theriacaria: in officinis Valeriana domestica: Theophrasto Paracelso Terdina: Ger. *Groß Valerian*. Gall. *Valeriana*. Altera species Valeriana sylvestris nuncupatur, & Ger. *Wild Valerian* / *Rägenwur* / *Hugewurg* / *Wendwurg* / *Demmat*. Tertia Valeriana minima nominari ferè solet. *Excalfacit autem Phu legitimum, ut Dioscorides ait, sed tamen non intensè, neq; ipsa recens radix, sed arelcescens tantum. Recentem siquidem exiguum omnino caloris habere facile deprehenditur. arelcescentem verò calidiorem esse, & gustus & odor uterq; intensior ostendunt. Movet autè, auctore Dioscoride, sicca radix urinas: menses citi prodest ad laterù dolores, & antidotus permiscetur. Sylvestrè autem Valerianam, ruptis, còvulis, ex alto præcipitatis, recentiores utilem censent. folia hujus, tum & fativè, ad oris & gingivarum cum inflammatione exulcerationes, decocta, & gargarizata prodesse ferunt. Ceterum Valeriana rubra duorum dodrantum caulibus, aut longioribus, iisq; rotundis, lævibus & geniculatis assurgit. folia habet lata, longa, acuminata, lævia, & diluti vitoris: è fastigiis caulium Valerianæ propemodum similes umbellas, sed laxiores, & magis inconditas, in quibus flores oblongi, tenues, rubetes, & semen inde exiguum, oblongum, quandoque summa parte barbatum, radix subest candida, mediocris crassitudinis, & longitudinis. Huic similis alia reperitur, foliis quoq; oblongis, cauliculis circa superiorem partem in ramulos complures divisis: *stoculis è diluto cæruleo purpurascens*, brevioribus, quàm superioribus: radice mediocris crassitudinis. Utraq; Belgis hortensis, & altera quidem rarior, florent æstivis mētib; Valeriana ruberè de floribus umbellarumq; similitudine pleriq; nomen dedere, quod huic permittere maluimus, quàm impropriam appellationem temere attribuerè. Sunt etiam, qui Behen recentiorū speciè esse velint, id ipsum Behen rubrum nuncupantes, ad differentiam alterius Behen albi dicti, que quidem est herba multum à Behen Arabum differens, veluti & præsent. Alii inter Limonii genera referunt. Matthioli etiam secundam speciem pro Limonio depingit. Atq; hanc ipsam aridam ad nos pro Limonio misit præclarissimus vir, & in notitia stirpium, omnium que simplicium veratissimus Jacobus Antonius Cortusus Patavinus. Et respodet satis cum Limonii descriptione posterior. Sed Valeriana rubra non æquet: non modo quòd folia ejus sint longè quàm Betæ minor, verum potissimum, quòd semè ejus rarò perficiatur, & hoc ipsum nequaquam rubeat. Nam Limonio folia sunt Betæ similia, tenuiora tamè, & minor: caulis tenuis, rectus, refertus semine rubicundo, ut Dioscorides refert. Quod autem ad facultates harum attinet, nullas quidè compertas habemus. Videtur autem utraq; unà cum radicibus refrigerantis esse naturæ. Porro Valeriana Græca colliculos tres, aut quatuor promit, rectos, concavos, inanes, tenues & cubitales,

foliis circumvestitos compluribus, oblongis, alatis, ex aliis multis, medio intercurrènte nervo, compositis, vicè foliis ferè conformibus, sed tamen virentioribus, quorum singula parvula sunt, latiuscula, oblonga, acuminata, dorsoque aliquantulum eminente. flores nequaquam in umbellis, neque etiam in alis foliorum, sed in fastigiis cauliculorum sparsi prodeunt, pulchri, colore cæruleo, sed alutiore splendentes, ex quinque foliolis, staminibus aliquot exiguis, & candidis in medio, à quibus apices parvi sublateri dependent, sequuntur capitula parva, in quibus semen minutum, pro radicibus multæ tenuissimæ sunt fibræ. Nusquam lux spontis in Belgio est, sed aliunde illata: plurima æstatis parte floret. Valerianam, ut diximus, Græcam, & Valerianam peregrinam, nec non Pseudophu appellat, tamen nullam eum Valeriana similitudinem habeat. Nullius est usus, nisi quòd hortorum exornet margines. *Dodonæus*.

Phu verum crescit in regno Neapolitano, in Polino monte Calabriae & aliis locis: & Romæ, ubi in multis hortis colitur, abundè haberi potest. Radix est longa, & crassa num digitum, & in circuitu villosa ex obliquo, instar Hellebori, & in uno loco reperuntur multæ radices interdum ad 30. invicem sese oblique contingentes: odore planè refert Valerianam, attamen multo efficaciore. Andromachus Ponticè eligit. Quòd si ad manus nostras pervenerit solida, nò exesa, odore fragrantissimo, perfectissima erit, æquè ac ea, quæ in Ponto crescit. Vulgaris Valeriana non debet illius loco accipi: cum verè copia, modè diligentia mediocris præstetur, haberi possit.

FRAXINELLA complures exest cauliculi, rotundi, cubitales, aut altiores, inferius foliis, superius verò floribus supra invicè digestis exornati: folia oblonga ex pluribus ad unum pediculum unita, Glycyrrhizæ similia, multo quàm fraxini minor. Singularia tamè eorum breviora, duriora, magisq; acuminata, quàm Glycyrrhizæ. florum color dilutè est rubentis purpuræ, uti sylvestris malvæ: sed forma dissimilis. A quibus etenim ut plurimum striatis oblongisq; superioribus foliolis, stamina aliquot recurvata barbæ instar dependent. Odor horum gravis est, ac hircinum olet, & similiter eorum, quæ sequuntur, siquarum. Sucedunt autem singulis floribus quinque simul, asperæ, scabræ, & subrubentes: in quibus semen gignitur rotundum, nigrum, splendens, minus quàm Pæoniæ, aut etiam Lentiscis, radices ab uno capite plures divaricatur, longæ, candidæ, carnosæ, tenui in medio nervo, cum obscura acre dine aliquantulum amaricantes. Videntur autem hujus duæ esse species, non tamen valde differentes. Unius folia majora, virentiora, duriora, magisque acuminata; alterius verò nigriora, minus dura, ac nò æquè in acumè desinètia: flores quoq; hujus aliquantò dilutiores; illius verò paulò rubicundiores. In Italiae ac Germaniæ montibus, ac collibus, lutofo ac saxoso reperitur solo, apud Belgas hortensis est. Flo-

Œser Junio : semen seriū provenit. Recentiores Fraxinellam, pleriq; ^{quasi humilem} Fraxinū appellant: officinā Diptamnū, & pro legitimo Diptamno, radicibus hujus subinde utitur, unde & à nonnullis Pseudodiptamnū, & Diptamnū album nominatur. Nō esse autē legitimū Diptamnū notius modo est, quā ullis verbis refelli opus sit. Et Pseudodiptamnū quoq; Dioscoridis nequaquā esse, nō minus manifestū. Sed nō esse Tragū veterum speciem, nō æque expeditum videtur. Nam cum Tragio, & quidem priorē convenire posse apparet. Habet autem istud prius Tragium: duo liquidum sunt, auctore Dioscoride, folia, virgas & fructus Lentisco similia, sed minora omnia, & succum fert gummi similem: & in Creta tantum nascitur. Idem Plinius lib. 27. cap. 13. Tragionis sive Tragū, ait, nascitur in Creta tantum insule maritima. Lentisco (exemplaria perperam Junipero habent) similis, & femine, & folio, & ramis, succus ejus lacteus in gummi spissatus, vel semē, impositione spicula e corpore ejicit. Et Fraxinella quidem Lentiscum non minus quā Glycyrrhiza folio refert, & odorem ^{terrestris} ad est, hirci spirat: quæ hujus cum Tragio similitudinem quandā ostendunt. Sed tamen quia frutex non est, non baccas, quales Lentiscus, sed siliquas ferat, adnatis ^{multis} careat, adhæc neq; lachrymam fundat, haudquaquā Tragium, sed aliā, atq; ab eo differentem stirpē esse consequitur, quam verisimile est Veteres non observasse, vel in nullo usu, aut saltē negligentius habuisse. Facit huc, quod Bellonius lib. 1. Singularium refert, Tragū in Creta juxta fluenta nasci, & flore esse luteo. Nam Fraxinella montes amat & flore rubet. Ex quib; Fraxinelle cum Tragio discrimen satis apparet. * At Fraxinelle radix excalfacit, & reficcat ordine secundo, dig. rentis, attenuantis, & aperientis est facultatis. Menfes & urinas movet: parus aequat: secundas educit: uteri frigidioribus morbis auxiliarius est. conferre & stomachicis, & anhelosis fertur. Tradunt etiam, adversus ictus mortuusq; ferarum; lethalia medicamenta, & pestilentium morborum contagia prodesse, antidotisq; utiliter permisceri. *Dodonæus.*

MENSTRUUA quoque **PROVOCANT** radices asari, acori, aristolochiæ longæ, aphodellæ, allii, bryoniæ, cyperti, costi, capparorum, calami aromatici, dauci, dictamnii, eryngii, foeniculi, helenii, lilii, petroselinii, pæoniæ, raphani, rubiæ, ruscii, &c. de quibus singulis vide supra suo loco.

De radicibus menses sistentibus.

TORMENTILLA folio pentaphylli minore, septenis incisuris diviso: radice brevi, nodosa, cōpacta, rubeo colore, sapore astringenti: cauliculis tenuibus, subrubetibus: flore melino, adeo ut in pentaphylli genere sit reponēda. Sunt, qui à septenis foliorum divisuris Heptaphyllon vocent. * Urinæ incontinentiam supprimit: sistit menses, si in earum decocto ad umbilicum

A usq; confederint femina: vel si tritæ, & ex melle atq; spica subactæ, ventri, ac pubi illinantur. Sanguinem è vulneribus manantem cohibent, superaspero earum pulvere. *Martholus.*

MENSTRUUA quoque **SISTUNT** radices Symphyti, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus sudorem provocantibus.

CHINA ex Occidentali India defertur, (quandoquidem vulgo Lusitani ex Orientali India eam adferant) est arundinis majoris radici similis, nodosa, intus alba, interdum rubescens, foris rubra. Optima est recens, ponderosa, solida, pinguis, non cariola, sapore insipida. Nascitur in China, Orientalis Indiæ provincia, Scythiæ atq; Sericiæ finitima, maritimis locis, arundinis, aut ulvæ palustris modo. Solius radices est usus apud Indos, ad curandos difficiles morbos, apud quos magno in pretio est. Propinatur ejus aqua in acutis & acutis morbis, febribus præteritis: etenim sudores provocat, cujus rei gratia multis sanatur. Tringinta sunt circiter anni, quod Lusitani primum in has regiones eam intulerint, præclara de ejus facultatibus prædicantes adversus omnis generis morbos, sed maxime luem Veneream, in qua mirabiles effectus præstitit. * Valdē extenuat: sudorem movet & excitat, idēque putredini resistit: jecur confirmat, hydropi auxiliatur: ulcera maligna sanat, lepram & elephantiasin curat: Gallico morbo succurrit: corpus alimento destitutum reficit: scirrhis jecoris maxime prodest: Igno Guajaco tamen à Sarsa infirmius exilit. *Nicolaus Monardus, & Andernactus.*

SARSA PARIILLA ex Peru, sive Hispania nova defertur, planta multis radicibus nitē, glycyrrhizæ non dissimilibus, duos cubitos, aut eo amplius longis, colore cinereo diluiores, que interdum tam alte demittuntur, ut qui integras eruere volet, ei profunda fossione opus sit: ramis nodosis, & lignosis, qui facile desiccantur: floresne an fructum proferat, ignoramus. Illa multo meliorem & efficaciorē nobis deinde protulit provincia Honduras, à superiore distans, quod illa candidior est, ad pallorem tendens, & gracilior: hæc verò cinerea, nigrior, atque crassior. Deligitur nigrior, recēs, nō cariola, fractu contumax, quæq; assulatim frangitur, & ponderosa. Nam que cariem sentis, & dum frangitur pulverulenta est, inutilis existimatur. Cum eam Hispani primum viderunt, Sarsæ Parillæ nomen indiderūt, propter cognationem, quam cum nostra Sarsa Parilla, quæ similis aspera est, habet. Certē nostratē expertus sum simili facultate præditam, cum ea, quæ ex Hispania nova adfertur, ad quam magis accedit, quā ad eam, quæ in Honduras invenitur. Gustu insipido est, & sine acrimonia, nec ejus aqua hordeacea sapidior est. * Unciæ ejus in duabus libris aquæ cocta, vini rubri turbidioris colore refert, tenuemq; essentia habet, & summe provocat sudorem. Decoctū ejus cum tenui victu potū per dies

dies triginta. luum Veneream plus quam lignum Indicum sanat, prodest morbis articularibus, ulceribus, laxis ex pituita & defluxione tumoribus: cerebri & capitis vitia emendat: jecur confirmat: lientem extenuat: incipientem elephantiasin discutit. Nicol. Monardus, & Andernacus.

De radicibus venenis resistentibus.

ANGELICA cubitalem excedit altitudinem, caule geniculato, inani, multis alarum cavis referto: folia profert oblonga, per ambitum serrata, in nigram virescentia: flores albos, in umbellam coherentes: e quibus semen prodit tenue, lentium modo compressum. Radix ei subest crassa raphani modo, quae in plures divaricantur ramos, gustu acri, & suaviter odorata. Nascentur in hortis. Colligitur autumno: siccat, & conservatur per annos duos, vel tres. * Excalfacit, pariterque desiccet ordine secundo coepto, aut tertio incipiente. Proinde aperit, attenuat & discutit. Venenis misericorditer adveniat, quare pellilentiam arcet hausta, aut frequenter commansa. Ipsa per se sumpta, pituitosos, lentosque humores digerit. Idem praestat & radicis decoctum: quod etiam celerius ex frigore rufiscentibus auxiliatur: expectorat enim efficaciter crassam, lentamque pituitam. Sanantur eodem ex aqua aut vino interna viscerum ulcera, concretusque sanguis dissolvitur, & roboratur ventriculus. Radix in pulverem trita, animi deliquis, & ceteris cordis affectibus operi unice praestat. Valer ad rabiosorum & venenosorum morsus, exterius cum ruta imposita, intro in corpus assumpta. *Matthiolus.*

CARLINÆ, sive Carlopatii duae species: una humilis & absque caule: altera caulem promittit. Utriusque florem candidum videre conigit. Gelsnerus purpureum reperiri scribit, quod & Franciscani fratres testantur. Humili folia sunt spinosa: & oblonga, inter quae medium emicat orbicularis flos, amplius, magnus, exteriori parte instar echini castaneae valde spinosus: superius planus, & late patens, cujus medium multis capillaceis staminibus factum, oblonga, angusta ambiunt foliola, candida, aut purpurea, sereno hic explicatur caelo, nubilo vero & per noctem veluti se recludens contrahitur. radix hujus oblonga, medio crassitudine. Altera species folia similiter valde habet spinosa, non raro asperiora: caulem dodrantalem, aut altiore: florem in capitulo uti prioris, sed minorem multo: radicem digitalis fere crassitudine odoratam, & ut plurimum rimosam. De utriusque nomine inter recentiores non satis convenit. Sunt, qui velint priorem Chamæleonem album esse: alterum vero Chamæleonem nigrum: alii utrumque, à Chamæleonibus differre asserunt. Chamæleonem autem album Dioscorides folia habere Scolymis Emilia ait, caulem non promere: e medio spinas erigere echini marini aut Cinaræ modo: flores edere purpureos, veluti pilos papposos: semen Cnici: radicem interius albam, aliquatenus aromaticam, gravis odoris, & dulcem, circa quam viscum re-

peritur. Nigrum vero Chamæleonem, idem inquit, foliis quoque esse Scolymi, sed minoribus, tenuioribus, ac rubro distinctis, caule dodrantali, digitalis crassitudine, subrubente, & umbellam habere, in eaque florem tenuem Hyacinthi æmulum, versicolore, radicem vero crassam, nigram, densam, interdum exesam, quae dissecta sublutea sit, & manducata mordeat. Et cum Chamæleone quidem albo Carlinam humilem convenire posse apparet, si fructus, aut capitulum responderet. Caule siquidem & foliis spinosa, sed fructus non est veluti Cinaræ. Pini conum siquidem Cinaræ capitulum refert, ex squamis multis fastigio acuminatis, ac spinosis coactus, quale non est Carlinæ. Neque enim satis est, quod caule careat, aut quod viscum ferat, sed reliquas etiam adesse notas refert. Nam, ut Franciscani fratres tradunt, plures Carduorum species reperiuntur caule viduae: possunt & alia viscum ac gummi praebere. Plin. lib. 21. cap. 16. ixinem raram visu & radice filiosam esse inquit, ex qua medium veluti malum extuberat. Est autem Ixine Chamæleon albus. Exemplaria Helxine perperam habent. Idem de Carlina altera dicendum: tamen si enim folia forte habeat Scolymi, & caule dodrantalem, cum tamen flos non sit hyacinthi, id est, caerulei coloris, desideratis & aliis, Chamæleon niger dici non potest. Accedit nostrae sententiae in lib. Singulatiu suorum primo, diligentissimus P. Bellonius, qui ambas Carlinas à Chamæleonibus differre ostendit, & utrumque Chamæleonem Italicæ, Germanicæ, & Gallicæ incognitum esse scribit. Albi Chamæleonis radicem perquam crassam esse ait, & pedalis, aut cubitalis longitudinis, multumque odoratam, atque ex ea lachrymam manare: Chamæleonis vero nigri florem esse pulcherrimum, caerulei, ac plane caelestis coloris, quam Dioscorides *καυκασίας* appellat, ab Hyacintho non scripto, qui crederetur caeruleus est. *Dolonius.*

VENENIS etiam RESISTUNT, radix Apii, Allii, Aristolochiae longae, Bryoniae, Cypripis, Carnabadi seu Doronici, Costi, Farniculi, Gentianæ, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus ambustis conferentibus.

HYACINTHI radix bulbacea est. * Haec pueris cum vino albo illita, pubertatem coarctet, & non patitur erumpere: si sit alvum pota, & urinam impellit: phalangiorum morsibus auxiliatur. *Dioscorides.*

AMBUSTIS quoque medentur, radix Asphodeli, Bulbi, liliorum alborum, &c. de quibus vide supra suo loco.

De radicibus dolorem sedantibus.

ANONIS seu ONONIS ramos habet fruticosos, dodrantales, aut majores, frequentibus geniculis cinctos, cavis alarum multis, capitibus rotundis: foliis lenticulae tenuibus, pusillis, ad rutæ aut pratensis lori folia accedentibus, subhirsutis, odoratis, non injucunde olentibus. Muris conditur, antequam spinosa fiat, cibus gratissimus.

Rami acutioribus spinis, & veluti spiculis fir-
mioribus horrent. Radicem mittit candidam:
* quæ excausat & extenuat. Hujus cortex ex
vino potus urinam erit, calculos comminuit,
marginet ulcerum erodit. Radix cum decoquitur
posca, dolorem dentium collutione mitigat.
Decoctum ejus pota hæmorrhoidas sanare cre-
ditur. *Discorides.*

DOLOREM quoque sedant, radix Acori, Dau-
ci, Eryngii, Ireos, Mandragoræ, &c. de quibus vi-
de supra suo loco.

De radicibus discutientibus strumas.

PIANTAGINIS radix * & manducata, &
collutione, dentium dolores sedat. eadem cum
foliis, ulceribus renum, & vesicæ in passo datur.
Fertur, tres radices, cum tribus vini cyathis, & pa-
ri aquæ modo, tertianis auxiliari: & quatuor,
quartanis. Sunt, qui radicis gestamine, discuti-
endis strumis utuntur. *Discorides.*

DISCUTIUNT quoque STRUMAS, radix
Capparotii, Ireos, de quibus vide supra suo loco.

De radicibus venenosiss.

MANDRAGORA si bibatur, confestim sop-
or insequitur, exolutio, ac vehemens veterans,
nihil temere distans à lethargo. * Cui antequam
aliquid ex iis accidat, vomitus & aqua multa pro-
derit: postea nitrum & absinthium ex vino dul-
ci aut passo sumatur. caput rosaceo & aceto per-
fundatur. Proficit excitatio & motus corporis
& olfactus eupatorii, & piperis, sinapis, casto-
rii, & ruta, tritorum in aceto: & liquidæ picis, &
odor è lucerna: si exstinctio, & extincta. Quod si
ægre irrevocentur, sternutamenta movere, aliisq;
communibus auxiliis uti conveniet. *Discorides.*

FUNGORUM ali genere, ali copia lædunt:
omnes tamè strangulatus suspensio similes con-
citant. * Quibus confestim succurrendum: com-
muniter ex oleo vomere cogendis: misticæ jvat
lixivia ex sarmentis, aut pyrastri furculis, epota
cum sale, posca & nitro. Fructus aut folia pyra-
stri cum fungis decocta, strangulantem illam
vim auferunt, citatq; eisdem auxiliantur. Ad-
versus fungos gallinacea ova cum posca profici-
unt, adjecta aristolochiæ drachma. item absin-
thium cum vino melleq; sumptum, & ex aqua
potum: apiastrum ex nitro: panacis radix, & se-
men in vino: fax vini cremata, cum aqua: atra-
mentum sutorium ex aceto: radix vel sinapis, aut
nasturtium esu profunt. *Discorides.*

SUMPTO EPHEMERO, quod aliqui sylve-
stem bulbum appellant, * pruritus in toto cor-
pore excitatur, non secus atq; iis, qui urtica aut
Icylla læssuntur: interna rosionem sentiunt,
stomachus cum ingenti gravitate exaltatur cæ-
terum invalescente morbo, cruer strigmentis
admissus, per alvum exigitur. Quibus ut iis qui
salamandra haurerunt vomitione aut clysteribus
auxiliari conveniet: sed antea quàm venenum
invalescat, dandum est decoctum frondum quer-
cus aut glandium, aut malicorii: lac bibere pro-
dest, in quo serpillum sit decoctum: item succum

A sanguinalis herba, aut ramorum vitis, aut rubi,
aut medullæ recentis fenulæ, aut myrthi cum vi-
no. Baccæ autem myrthi tulæ tritaq; & aqua
maceratæ, ut liquor inde sumatur, opem ferunt.
Mediæ castanearum tunacula similem effectum
præbet, si cruda in aliquo supradictorum sicco
sumatur: organum quoq; cum lixivio epotum
eximie juvantur affinis lactis, aut bubuli calidi
potu, etiam in ore continent: ita ut quibus co-
pia lactis hujus adit, non aliud desiderent. *Dis-
corides.*

VERATRUM ALBUM * strangulatus con-
citat, aut immodicæ alvi defectiones movet.
Quibus ea medentur, quæ in fungorum mentio-
ne retulimus. Nimios autem defectionum im-
petus medicamentis, quæ excrementa suppri-
munt, coercerimus. *Discorides.*

*De radicibus alterantibus qualitate
occulra.*

C NOVI mulierem, quotidie ferè per annos
multos vulvæ strangulationi obnoxiam, quæ ex
illo morbo optimè convaluit, hauriendo semel
per hebdomadam sub lecti ingressum, vitium al-
bum, in quo uncia radicis BRUYONIÆ effu-
buisset. Et hoc medicamento per annum inte-
grum usa, hinc nihil amplius incommodi sensit,
inquit *Matthiolus.*

PÆONIÆ radix, quod solaris sit, ærura Sole
tenente Leonem, die & hora Solis, nec non Lu-
næ crescente lumine, portantem ad Epilepsia li-
berat. *Marsilius Ficinus.*

De radicibus purgantibus bilem flavam.

RHABARBARUM radix est inæqualiter
crassa, nò admodum longa, rheo Pontico perquam
similis colore & substantia. Ejus tres sunt differ-
entiæ: unum Indicum ex Sinarum regione, omnium
prestantissimū: alterum Barbarum, secundum locum
obtinens: tertium Turcicum, omnium ignavissi-
mum. Laudatur subnigrum in rubrum inclinans,
recens, grave, pro raritate sua, contrafractum, ex roso
& glauco alterans, & croci modo tingens. Adulte-
ratur, si aliquot dieb. in aqua maceratur, ut facul-
tas eximat. fucus verò deprehenditur, si in cōfra-
cto ea varietas, quæ supra dicta est, nò cōspicitur,
nec croci modo tingit, sed levius est, & magis ad-
stringit. Conservatur annos tres aut quatuor in-
tegrum incorruptumq; si cera sola, vel cera cum
terebinthina liquata circumlatur, aut melle al-
bo, aut psyllio, aut milio mergatur. Corrigitur
tertia parte spicæ, vel squinanthi, vel cinnamo-
mi. Dosis infusionis ʒ drachma una cum dimidia,
usq; ad decem: pulveris verò ʒ drachma una, usq;
ad quatuor. Calidum & siccu ordine secundo. * Pur-
gat clemeter bilem flavam, pituitamq; præcipue
à ventriculo & hepate, & inde sanguinem pur-
gat, obstructions liberat, & affectus inde sanat, i-
ctærum, hydropem, splenis tumorem, febres pu-
tridas, etiam diuturnas, dolorem hypochondrio-
rum puncturum, &c. *Medici Florentini ex Meis.*

FILICIS folia sine caule, sine fructu, sine flore,
ex uno

ex uno pediculo cubitali longitudine exeit, multitudine, & lateribus pinnata, subgravi odore: radice per summa cespitum nigra, oblonga, filices multas fundente, subastringente gustu. Nascitur in montibus & saxosis. Colligitur autumno, siccat & conservatur per annum. * Radix laras tineas excutit, sumpta drachmis quatuor ex aqua mulla: melius, si cum scammonia, aut veratri nigri toridem obolis detur: sed qui sumunt, alia prae gustare debent, &c. *Dioscorides.*

PURGANT quoque bilem flavam Rhaponticum, &c. de quo vide supra suo loco.

De radicibus purgantibus bilem atram.

ELLEBORUM NIGRUM, vulgò à Germanis *Ehrwurz*: folia habet viridia, piatani similia, minor, foliis spondilii proxima, pluribus divisis incisa, nigriora, & crassiora, subaspera: caulibus asper. flores ex candida purpurei, cotoneis similes racematim coherentes, in quibus est semen citico simile: radicebus nigris, tenuibus, elleboro albo similibus, quarum duntaxat est usus. Reperitur in Germania plerisque montibus, & aliis incultis ac asperis locis. In hortis vivax est. Floret circa natalem Dominicum: si hinc clemens mitius fuerit: alias mox soluto gelu. Eligi debet bene nigrum, corpulentum, plenum, in quo tenuis sit medulla, acre gustu, feruensque. Helleborum nigrum, quo hodie plerumque utuntur, non est jam descriptum: verumtamen etiam in Hecuria reperitur cum predictis notis, tamen si raro. Itaque cura adhibenda est, ut id sumatur: quamvis non multum errent, qui in veri loco utuntur vulgari. Colligitur in Vere vel aestate: servatur vero per annos duos vel tres. Corrigitur cinnamomo, feniculo, aniso, mastiche, oxymelice, & passo. Solis animumis & robustis datur. Dosis pulveris à siliquis sex, usque ad scrupulum unum vel duos, cum passo, vel oxymelite. * Bilem utramque, & pituitam evacuat non citra difficultatem. Itaque febribus circuitu repetentibus, & diuturnis convenit: item furore percitis: altera capitis parte dolentibus: & quos cephalæa diu infestavit: insania & melancholia laborantibus, &c. *Medici Florentini ex Meis.*

ELLEBORUM ALBUM (Ger. *Weißeswurz*, Gall. *Elleboro blanche*, Ital. *Elleboro bianco*) radicebus nititur multis, tenuibus, candidis, oblongo & exiguo capite exeuntibus cepearum modo: folia fert plantaginis: caulem palmo altiorum, cavum, tunicis convolutum: gaudet montanis & asperis, & non modò in Græcia, Italia, aut aliis calidioribus regionibus, verum & in Germania ac Helvetiorum montibus virescit, vivit & in hortis. Floret æstate: messibus, aut sub Autumno legendum est. Deligende sunt radices summis montibus collectæ, candidæ, mediocriter extente, friabiles, carnosæ, nullum in frangendo pulverem emittentes, quæque sint medulla tenui, gustu fervente, nec tamen id vehementer: quæ enim nimium acres sunt, strangulât. Calidum & secum in tertio. * Vomitu multo purgat, & ster-

nutamenta violenter movet. Vitandum autem hoc est, quod strangulat. *Medici Florentini ex Dioscor.*

POLYPODIUM radice dulci, austera, digiti parvi magnitudine, multum siccante, sed sine morfu. Probatum subdulce, subausterum, gustatu ad postremum subamaro, & nonnihil aromatico, solidum, cirthis seu nodis plenum, ex rabro nigrescens, colore intrinsecus herbaceo, pituita primo recens, quercuum & arborum aliarum glandiferarum truncis adnatum. Servatur per annum.

B Corrigitur aniso, feniculo, zingibere, vel simili odorato aliquo. Dosis à drachmis duabus, ad aureos quatuor. Calidum est in tertio: si vero in seundo. * Humores crassos & lentos terget, digerit, siccat, bilem atram, & pituitam vel crassam vel lentam purgat, etiam à jancturis. Affectibus ob hæc melancholicis prodest, ut quartanis, præsertim cum mulla, &c. *Medici Colonienfes ex Meis.*

De radicibus purgantibus pituitam.

C **AGARICUM** oritur in magnarum arborum truncis, vetustate jam putrescentibus, & erofurum tanquam earum vel apostema, vel fungus. Est duplex, mas & femina. Mas est malus, præsertim qui longus, niger, durus, densus, gravis & in fragmētis seu villis nervorum offendit. Femina si rotundior, alba, porosa, & rara valde, & fragili facili, levis dulcis primo gustatu, mox amara & styptica, est melior, præcipue summa corporis sui parte. Conservatur per annos quatuor. Corrigitur

D tertia parte zingiberis, vel salis gemmæ. Dosis à drachma una usque ad duas: infusionis vero à drachmis duabus usque ad quinq;. Calidum ordine primo, siccum vero tertio. * Pituitam crassam, lentam, putridam, & bilem flavam & atram purgat à cerebro, nervis, musculis, sensoris, spina dorsali, thorace, pulmone, ventriculo, hepate, liene, renibus, utero, jancturis. Urinam quoque movet, ac menses utrumque expurgat. Cutis colorem floridum reddit, lumbicos necat: ichiadi, & ceterorum articulorum doloribus confert, & febribus diuturnis, ex materia varia natis, &c. *Meis.*

E *Agaricum*, ut Galenus experientia docet, non admittit fuscum. Hoc unum itaque observandum est, ut seligatur illud, quod intus habet venas rectas: siquæ leve, rare contextionis, tenerum, friabile, album & splendens, quale est, quod femina vocatur. Densum, ponderosum, lignosum, rotundum, durum, & nigrum, non solum laudabile non est, sed potius à Dioscoride inter venena in 6. lib. recensetur. Quod mediū est inter hæc duo, quanto pluribus notis vel ad hoc, vel illud accedit, tanto majores habebit vires. *Dioscor.* ait, quod in Galatia, Asia, & Cilicia in cedris crescit, esse infirmum & friabile, quod tamen antea ut bonum elegimus. Itaque hæc vox *friabilis* recte intelligi debet: ut scilicet Agaricum sit tenerum, non tamē eo modo, ut quasi aliquod marcidum per se ipsum, aut leviter manū admovēdo in multa frustra decedat. Debet ergo hoc modo compactū esse in se ipso, ut digito aut pistillo, aut lima facile in pulverem reducatur: majorque illius pars

confer ex pulpa, non nervis & venis, hoc enim durius & gravius: & insuper, ne pauca ista vena, quæ in medio illius apparent, sint quoque flaccida, vel friabiles, quia hanc ob causam quoque Agaricus facile divellitur: & ita Diosc. & Galenus intelligi debent. Atque idcirco non sine ratione ex sententia Galeni superius diximus in præparatione Theriacæ, Agaricum per se solum terendum esse, quod iste vena tanquam nullius usus abjici possint. At tamen illi, qui Agaricum propterea tondunt cum vino illum irorando, ne subtiliores ejus partes evanescant, non sint improbandi, nihil tamen minus hallucinari mihi videntur, quod postea simul accipiant partes quoque lignosas & inutiles, quæ hac terendi ratione non abjiciuntur, sed ibi remanent, ut bonæ. Nec satis est dicere, quod si accipiamus Agaricum feminam, non adesse istas venas: nam est Galenus eligat feminam, vult tamen in ea separari istas fibras: imò si non adessent, Agaricum non esse probum, quemadmodum diximus ejus probationis indicium esse. Ne verò perdantur particula subtilissima inter terendum, cavere id possumus eo modo, quem Crito docet, de quo antea locuti sumus.

CUCUMERIS SYLVESTRIS radix in plebisque calidis regionibus in rudibus sabulosis aliisque incultis locis reperitur: apud Germanos hortensis: autumnò colligitur: sicatur in umbra, & conservatur per annos sex. Dosis dejectionis est à drachma una usque ad quatuor: pulveris verò à granis quindecim usque ad drachmam semis. * Puitam & bilem deicit, præsertim in hydropticis: dejectionis autem citra stomachi injuriam movet. *Mejues, & Dioscorides.*

ESULA Græcis tithymalus dicitur. Sed veluti esula nomine tres plantæ intelliguntur, major videlicet, minor, & rotunda: sic etiam tithymali genera septem à Dioscoride aliisque pluribus describuntur. Esula majore pytiula Dioscoridis intelligenda est, & Alcebram majus Meisur: esula minore, tithymalus cyparissias & alcebram minus: esula rotunda, peplos: quæ omnes plantæ hodie sunt cognitæ. Cognoscendæ sunt etiam reliquæ tithymali species, præsertim characis, qui reliquis præferebatur, & Græcis erat in usu, hodie cognitus est, quemadmodum & reliquæ tithymalorum genera, his præsertim, qui in his investigandis diligentiam aliquam adhibent: nam omnes in Hetruria reperiuntur. Forùm descriptio cum sit admodum proluxa, ex Dioscoride petenda est. Cæterum ex omnibus esulae generibus minoris radice cortex eligitur tenuis, levis, fractu facilis, rubescens, Cassiæ fistule modo, post sex à collectu menses, ex loco libero collecta initio Veris. Conservatur autem per annum. Corrigitur tragacantho. Dosis à siliquis duabus usque ad tres. * Purgat valenter puitam, aquas, atram bilem, & à juncturis. *Medici Florentini.*

EAUR radix (Ger. *Wittb.* Gall. *Hibbe.* Hisp. *Yegoa.*) longa est, crassitudine digitali. Nona est. Nascitur in montibus, sylvis, locis humenti-

bus, incultis, & campestribus, secus vias. Flores albire, bæcæ autumnò maturantur. * In vino decocta, & in cibis data, hydropicos juvat. *Dioscorides.*

HERMODACTYLUS radix est officinis nota. Variæ sunt opiniones, cuiusnam plantæ radix sit à veteribus descripta. Verisimilior tamen est eorum sententia, qui colchi radicem esse existimant, tamen Dioscorides venenosam esse affirmet: nam medicamentorum purgantium magna pars fere est ejusmodi. Hermodactylum unum idemque esse & Græcis & Arabibus creditur: itaque hujus nostræ radice facultatibus freti, ea utemur hermodactyli veterum loco. Probat candidus, corpulentus, plenus, gravis, non cariosus. Nascitur in montibus. Colligitur Vere: sicatur in umbra, & conservatur per annos tres. Corrigitur cionamomo, mastice, zingibere, pipere longo, &c. Dosis ab aureo uno usque ad duos. Calidus & siccus ordine secundo, cum humiditate excrementosa, flatulenta, nauseabunda. * Puitam crassam, præsertim à juncturis trahit: ob id podagre, & aliis arthriticis differentis confert. *Medici Florentini, & Mejues.*

SAMBUCI radix vulgaris est notitia. Nascitur in horcorum sepibus. * Aquam detrahit: stomacho inimica: hydropicos adjuvat, &c. *Dioscorides.*

TURBITH, planta est radice neque magna, neque longa, caulibus dodrantalis, subinde longior, digitalis crassitudinis, hederæ modo per solum reptat. folia profert Althææ: flores etiam similes à candido rubentes, nonnunquam omnino exalbidos. Utiles autem medicinæ caulis dumtaxat pars inferior, radice proxima, quæ gummosa. Atque hujus cortex est, quem officinæ ostendunt, crassior videlicet quidam ac inanis, caudicis inferioris exterior cortex, medio exempto. Laudatur vacuus, arundinosus, fragile & plani corticis Turbiti: deinde cui gummi adheret concretus, quod gummosum dicitur, & albidum. At gummosum non est semper sua natura: sed Indi, quia viderunt à gummositate optimi Turbiti notas à nostris peti, solent ejus stirpem, ac cauliculos prius quam colligant, ac contorquere, aut leviter vulnerare, ut liquor efflueret, quo tandem densato atque concreto, cauliculos gummosos auferunt. Reperitur verò & quandoque absque contorsione gummosum factum, sed tamen, quò facilius liquor emicare possit, vulnerari ac contorqueri solet. Candidum etiam sit, in Sole ressecatum: in umbra etiam nigrescit. Provenit in maritimis, verum non ad eò mari vicinis locis, ut unda ejus allui queant, sed duabus aut tribus interdum à mari leucis, sive miliaribus distantibus, & quidem in incultis, & potius humenibus quam siccis. Nascitur autem in Cambaya, Surrate, Dio insula, Bazaim locis; vicinis, & in Guzarate, ubi plurimum atque magna copia in Persiam, Arabiam, Asiam minorem, & Lusitaniam effertur. Præfertur autem in Cambaya natum, Arabibus, Persis, & Turcis Turbiti appellatur: in Guzarate verò Barcam: in Canara pro-

ra provincia, cujus civitas Goa, Tigar. Habetur ab Indis Medicis pituitam depiciens ac expurgans medicamentum: cui si febris abest, adijcere solent Zingiber, alioqui absq; hoc ex decocto pulli gallinacei, aut cum aqua exhibent. Melius Turbith calidū esse refert ordine tertio, & crassam lentamq; pituitam vacuare: atq; hanc ē ventriculo, thorace, nervis atq; remotioribus artibus educere: sed tardioris facultatis esse, & ventriculum subinde eō subverti pertusariq;: quo circa Zingiber, mastichen, aliaq; aromata ei permiscenda: addi & oleum amygdalarum dulcium, vel ipsa amygdala, aut saccharum, ne corpus hujus ulu extenuaretur, aut emarecesceret: ab aliis item cum palmulis, amygdalis dulcibus, aliisque contemperari, inde componentibus antidotum (electarium, aut electuarium officinae appellant) quod *Algopomy* dicitur, officinis ipsis, & Medicis exercitatis in usu frequens. Datur ipsius Turbith drachma (plus minus) una, ad summum duae. In decocto vero aut diluto tres, quatuorve admittuntur. *Garcias ab Horto.*

M E C H O A C A N radix est ante viginti annos primum reperta in provincia Mechoacan dicta, quadraginta miliaribus supra Mexico, quam devicit Ferdinandus Cortesius, Anno 1524. Jam vidimus apud Franciscanos hujus urbis nascentem ex ipsa provincia Mechoacan navi delatam, multis ramis luxuriantem supra terram expansis colore cinereo, qui vicinas perticas, aut pergulas scandunt, & multiplici nexu amplectuntur, foliis rotundis, in mucronem desinentibus, secundum pediculum amplis, fibrosis, adeo vero delicatis, ut humiditate carere videantur: fructu coriandri sicci magnitudine, racematim coherente, qui Septembri maturefcit: radice crassa vitis alba seu Bryoniae modo, ut nō defuerint, qui eandem plantam esse putarēt, aut saltem ei congenerem: sed multum differunt. Nam Bryoniae radix viridis & sicca, admodum acris est. Mechoacan vero insipida, & sine acrimonia. Milli semine obruta servatur haec radix, aut lino picato, seu resinato involuta. Caeterum nunc ex continenti advehitur Mechoacan, natum circa Nicaragua, & in Quito (ubi diligenter colitur, & magno in usu est, ob ejus mirabiles effectus) longe praestantius eo, quod ex nova Hispania adferri consuevit: cujus flos, semen, & ramulicetiam allati sunt. Erat vero is flos quasi mali aureae,

A quinque foliis constans majoribus, ē cujus umbilico protruberat calyx, sive vesicula quaedam avellanæ magnitudine, membrana constans tenui, albicante, quæ in duas cellulas tenuissima pellicula secretas dividitur, & in singulis bina grana, ciceris exigui magnitudine, colore per maturitatem nigro, gustu insipido continebantur, quæ molli & spongiosa terra excepta commode nascuntur. Ex hujus radice fit conserva varii generis, Cydoniorum modo, sed etiam gelatina ex saccharo, & illius succo, quæ in delictis esse possunt: nam ut radix est insipida, facile saccharum recipit, quocumq; tandem modo paratur. Molesta non est hujus radice sumptio, quia nullius mali saporis est particeps, ideoq; pueris, senibus, aliisque qui vetera medicamenta respiciunt, utilis est. * Pituitam praefertim, & aquas educit, lcterum, Cephalæam, strumas & epilepsiam curat, veteresque defluxiones sistit, articolorum, coli, & renum doloribus utilis est. convenit etiam uteri doloribus, asthma, tussi veteri, febrientibus, & lue Venerea vexatis: hujus autem radice sumendæ ratio talis est. Purgato prius corpore serapis, clysteribus, aut sanguinis missione, & dixta, pro Medici judicio: hujus radice leviter contulæ pulvis vino albo maceratus, aut aqua foeniculi, anisi, aut cinnamomi (si quis vinum non fert) summo mane propinatur, dimidie drachmæ pondere pueris, unius drachmæ juvenibus & adolescentibus, duarum vero drachmarum viris & mulieribus. Nec inutiliter datur ex syrupo novem infusionum. Dimidia post sumptum hoc medicamentum hora, somnus conceditur, iis praefertim, qui vomitibus obnoxii sunt. Facta purgatione, datur jusculum, & paulo post cibum, qualis his dari solet, qui sese purgant. Fiunt nonnunquam ex eodem pulvere catapota coriandri sicci magnitudine. Mittit nobis promontorium D. Helenæ, quod in eodem quo Nicaragua tractu est, aliud Mechoacan genus sylvestris, quod gravia symptomata excitat, ut vomitus immodicos, tormina, & alvi profluvia: quam ob causam Scammonia nuncupatur, sed nemo (periculo semel facta) utitur. Simile est alteri cum folio, tum sarmentis, tura radice, sed per omnia minoribus: & ipsa etiam radix acrimoniae non nihil habet. *Nicolass Monardus.*